

moja gorenjska

04

Še vedno jezdi z Winnetoujem. Minilo je 50 let od snemanja filma Winnetou. Legenda slovenskega filma Demeter Bitenc je bil zraven.

18

V gore se mi vedno ljubi iti. Jelena Justin številni najboljše poznajo po planinskem koticu, ki ga za Gorenjski glas pripravlja že vse od leta 2005.

NOVO! **100% NARAVNA MOŠKA SPOLNA MOČ BREZ STRANSKIH UČINKOV!**

Kapsule **MAX ERECTUM FORTE** so popolnoma naraven izdelek za moške, za spodbujanje erekcije. Uporabljajo ga lahko tako mlajši kot starejši.

POZITIVNI UČINKI: boljše in močnejše erekcije, povečanje spolne sle, povečana vzdržljivost, podaljšan spolni odnos, intenzivnejši orgazmi, boljši nadzor nad prezgodnjim izlivom.

NAROČITE KAPSULE MAX ERECTUM ŠE DANES IN SI ZAGOTOVITE POPOLNO SPOLNO ŽIVLJENJE!

INFORMACIJE IN NAROČILA
031 399 322

OBIŠČITE VAM NAJBLIŽJO TRGOVINO **VENERA SHOP**
KРАНJ, Šuceva ul. 25 (poslovna hiša Rona) tel.: 04 281 32 21
MEDVODE, Seškova ul. 9 (nasproti Colorja) tel.: 01 361 17 73

V VSEH POSLOVALNICAH **VENERA SHOP** PO SLOVENIJI TER NA www.venera-shop.si

v+grošelj
tapetništvo, salon sedežnih garnitur

sedežne garniture
izdelava po meri
tapeciranje kuhinjskih kotov, stolu
obnova, popravilo sedežnih garnitur

SALON Suhadole 57, Komenda M: 051/877 920

www.groselj.si

AKCIJA DIOPTRIJSKIH OČAL
PRVA OČALA KUPITE, DRUGA VAM PODARIMO*

*podrobne informacije dobite v optiki ali na www.optika.si

Optika Aleksandra

QLANDIA www.optika.si tel 04 234 234 2

Reenergija iz najčistejših virov

Ponudba paketa Reenergija

Elektro Gorenjska Prodaja s ponudbo paketa Reenergija, ki jo pripravlja v sodelovanju s partnerji, spodbuja rabo obnovljivih virov.

Reenergija prinaša ugodnosti

Če ste v odnosu do okolja pripravljeni tudi sami aktivno sodelovati, je Reenergija prava ponudba za vas. Izberite med kakovostno ponudbo po najugodnejših pogojih in prihranite tudi pri električni energiji, saj so cene v paketu Reenergija še posebej ugodne.

Oglejte si aktualno ponudbo na spletnem naslovu www.reenergija.si.

Partnerji Reenergija

Družba Elektro Gorenjska Prodaja, podjetje za prodajo elektrike, d.o.o., je registrirana pri Okrožnem sodišču v Kranju, št. Srg 2011/8382 z dne 7. 3. 2011. Osnovni kapital: 3.000.000 EUR. Matična številka 3926770000, ID številka S137692186, transakcijski račun pri Gorenjski banki 07000-0001282527. Sedež družbe: Kranj, poslovni naslov: Ulica Mirka Vadnova 3, 4000 Kranj, internet: www.eg-prodaja.si.

Velika nagradna igra Reenergija

Odgovorite na vprašanja na nagradnem kuponu spodaj oziroma na spletnem mestu www.reenergija.si in sodelujte v veliki nagradni igri Reenergija. Med vsemi kuponi, ki jih bomo prejeli do 15. oktobra 2013, bomo izžrebali 10 nagrajencev.

Z malo sreče bo vaša ena od naslednjih nagrad:

Organizator nagradne igre

Nakup ni pogoj za sodelovanje. Več informacij o nagradni igri na www.reenergija.si.

REENERGIJA

elektro
gorenjska
prodaja

Nagradni kupon

Odgovorite na spodnja vprašanja in sodelujte v veliki nagradni igri Reenergija. Izpolnjen kupon odpošljite na naslov Elektro Gorenjska Prodaja d.o.o., Ulica Mirka Vadnova 3, 4000 Kranj do 15. 10. 2013.

Za nakup katerega izdelka v paketu Reenergija boste unovčili bon v vrednosti 500 EUR? Obkrožite en izdelek:

- toplotna črpalka za pripravo tople sanitarne vode
- toplotna črpalka za ogrevanje prostorov
- solarni komplet - kolektor in zalogovnik 300 l
- kolo na električni pogon
- lesni peleti

Kako se ogrevate v vašem gospodinjstvu?

- z električno energijo
- s kurilnim oljem
- z zemeljskim plinom
- z utekočinjenim naftnim plinom (UNP)
- z drvimi
- z lesnimi peleti
- s premogom
- s toplotno črpalko
- drugo: .....

Ali boste v roku enega leta spremenili način ogrevanja in kaj boste izbrali?

.....

.....

.....

Vpis vaših podatkov

Ime in priimek: .....

Naslov: .....

Poštna številka in kraj: .....

Telefonska številka: .....

Elektronski naslov: .....

Podpis: .....

S podpisom potrjujem, da se strinjam s splošnimi pogoji Velike nagradne igre Reenergija, ki so objavljeni na spletnem naslovu www.reenergija.si.

POCENI OGREVANJE s toplotno črpalko

**TOPLLOTNE ČRPALKE
od 1973**

Pridobite
finančno
spodbudo
Reenergija

Prihranite
do 75%
stroškov
ogrevanja

Izkoristite
prednosti
brezplačne
obnovljive
energije

Zakaj je **Thermia Atec** najboljša rešitev ogrevanja za vaš dom?

- **Kakovostna in učinkovita** toplotna črpalka
- Zanesljiva za **starejše, radiatorsko ogrevane** hiše
- Razvita in **proizvedena na Švedskem**
- Proizvajalec z **90-letnimi izkušnjami**
- Strokovna vgradnja, **izvedba na ključ**
- **5-letna garancija** in odziven servis
- **Nižja cena električne energije** v paketu Reenergija - Finančna spodbuda

Pokličite za brezplačni ogled strokovnjaka!

☎ **080 20 65** info@thermia.si

PRIDOBITE 1.000 EUR finančne spodbude

Paketna ponudba velja od 1. 9. do 31. 12. 2013.
Več o ponudbi: www.reenergija.si

Podarimo 5 let GA garancije in bon za brezplačno elektriko

Podarimo 5 let GA garancije in bon za brezplačno elektriko. Potrdilo za bon prejmete ob nakupu gospodinjskega aparata v GA trgovini. Bon za brezplačno elektriko lahko koristijo odjemalci Elektra Gorenjska Prodaja v skladu s Prodajnimi pogoji podjetja.

Pralni stroj
Bosch WAE 24368BY

- Zmogljivost pranja 6 kg
- Ožemanje 1200 vrt/min
- Energijski razred: A+++

redna cena: ~~449,99~~

399,99*
+ bon za elektriko 20€
379,99**

Zamrzovalna skrinja
Zanussi ZFC21400WA

- Energijski razred: A+ (A-20%),
- Prostornina 210l,
- Višina: 87 cm, Širina: 80 cm

redna cena: ~~419,99~~

279,99*
+ bon za elektriko 30€
249,99**

Sušilni stroj s toplotno črpalko
Electrolux EDH3386PDW

- Nežno sušenje s toplotno črpalko
- Zmogljivost sušenja 8 kg
- Energijski razred: A (A-40%)

redna cena: ~~999,90~~

629,99*
+ bon za elektriko 50€
579,99**

* cena, ki jo plačate ob nakupu.

** cena predstavlja končno vrednost izdelka, po tem, ko odštejete znesek bona za elektriko.

30€ bon za elektriko

ob nakupu aparata po redni ceni nad 300€.
Bon ne velja za nakup aparata na tem letisku in ne velja za nakup aparata blagovnih znamk Miele in Körting.
Bon ne velja ob uveljavljanju drugih popustov v trgovinah GA.

15€ bon za elektriko

ob nakupu aparata po GA klubski ceni nad 300€.
Bon ne velja za nakup aparata na tem letisku in ne velja za nakup aparata blagovnih znamk Miele in Körting.
Bon ne velja ob uveljavljanju drugih popustov v trgovinah GA.

GA gospodinjski aparati, d.d.

Telefon: 080 73 36, E-pošta: ga@gas.si
Internet: www.gospodinjski-aparati.si

* Ugodnosti veljajo za izdelke z oglasa in veljajo za odjemalce Elektra Gorenjska Prodaja ob predložitvi zadnjega računa za električno energijo. Ponudba velja od 1. 10. in do 30. 10. 2013. oz. do odprodaje zalog.

ŠE VEDNO JEZDI Z WINNETOUJEM

Pred petdesetimi leti se je v Dalmaciji zgodil divji zahod. Prav toliko je minilo, odkar so pod Velebitom po romanu Karla Maya snemali še danes priljubljeni nemški western *Winnetou I*. Zraven je bil tudi slovenska igralska legenda Demeter Bitenc, v sedlu kot Dick Stone.

Igor Kavčič

Slovenska filmska legenda, igralec **Demeter Bitenc** je v svoji sedem desetletij trajajoči karieri igral v okrog 220 filmih. Prvič leta 1953 v *Sinjem galebu*, kasneje v številnih filmih doma, predvsem pa v tujini, v teh dneh pa mu eden slovenskih režiserjev mlajše generacije ponuja vlogo v eni izmed epizod nove nadaljevanke. Pri enaindevetdesetih je izjemno vitalen, poln energije, v mislih in pogovoru pa luciden in prepričljiv. V najboljših igralskih letih je leta 1963 igral v prvem izmed serije filmov o legendarnem indijanskem poglavarju *Winnetouju*.

Sedem igralskih desetletij

»Moja igralska leta trajajo že zelo dolgo. Začel sem med 2. svetovno vojno, ko sem bil v sezoni 1943/44 angažiran v Ljubljanski drami in od takrat naprej ni minilo leto, da ne bi kot profesionallec igral ali na odru v gledališču ali v filmu.« V SNG Drami je Demeter Bitenc ostal deset let, kasneje pa je bil dve leti član hrvaškega gledališča na Reki, na kratko pa še v Celju. Leta 1960 se je odločil za svoboden poklic in v naslednjih desetletjih posnel vloge v številnih filmih, nekaj doma, predvsem pa v tujini: v Nemčiji, Avstriji, Franciji, Italiji, Angliji ... »Preden sem šel na svobodo, sem imel v rokah vezano pogodbo za tri filme, ki mi jo je

ponudil nemški producent, ki me je odkril. Kasneje se je odprla Italija, za njo Velika Britanija in deloma Amerika. Tudi dandanes še sprejem kakšno vlogo, a bolj »za šport« in da ostanem v kondiciji, kot pa iz kakršne velike potrebe po igranju,« pojasnjuje Bitenc in v nadaljevanju obudi spomin na film *Winnetou I*, ki so ga pred petdesetimi leti med drugim snemali tudi na lokacijah po Dalmaciji. V prvem iz uspešne serije filmov v *Winnetouju*, ki so sledili, je eno izmed vidnejših vlog, dolgoletnega Old Shatterhandovega prijatelja Dicka Stonea, odigral prav Demeter Bitenc.

Jahali so konje nekdanje JLA

Glavni producent je bil nemški Wendlandt, ki je v takratni Jugoslaviji sodeloval s koproducentom Jadran filmom. »Film smo snemali nekaj več kot dva meseca, v največji poletni vročini, večinoma v zaledju Velebita. Naša izhodiščna točka je bil Zadar, lokacije pa različne od Paklenice, Benkovca do 1200 metrov visokega Alana in tudi mest ob obali,« se spominja Bitenc in nadaljuje: »Letos spomladi sva se na srečanju ljubiteljev Karla Mayja in *Winnetouja* v Nemčiji pogovarjala z Marie Versini, filmsko Nsho-tschi, in se spominjala, kako smo se filmska ekipa po dve uri in več, v hudi vročini, brez kakršnekoli klime vozili z avtobusi po takratnih makadamskih cestah z morja v hribe. Na lokacijah snemanja so bile skale, pesek in posušena trava, danes je tam vse zeleno.« Demeter takratni čas in vso sicer vrhunsko snemalno opremo, velike kamere na tirnicah zgolj za trenutek primerja z današ-

01. Legenda slovenskih filmskih igralcev Demeter Bitenc je navdušen nad mlado generacijo slovenskih režiserjev.

02. Demeter Bitenc pred nekaj leti na prizorišču snemanja filma v Dalmaciji v originalnem usnjenem kostumu izpred petdesetih let

03. ... in filmski Dick Stone, frajer s ptičjim peresom

njim časom, ko film lahko posnameš »iz roke« z mobilnim telefonom.

Ker je bilo veliko prizorov s konji, so sodelovali s skupino odličnih zagrebških kaskaderjev. Konje so v Jadran filmu kupili od takratne JLA. V vojski so se namreč začeli odpovedovati konjenici, razpustili so konjeniške brigade in se začeli motorizirati. Tako so filmarji kupili vsaj osemdeset konj za potrebe snemanj, tako Winnetouja kot kasnejših. Jadran film je bil v šestdesetih močna produkcijska hiša

in je sodeloval s številnimi zahodnimi filmskimi ekipami. »Ti konji so bili izvrstno dresirani in fantje so počeli prave vragolije na njih. Spominjam se, kako smo jih občudovali.«

Filmski Dick Stone je prepričan, da sta k uspehu filma poleg za tiste čase močne mednarodne igralske zasedbe zagotovo pripomogli tudi čudovita dalmatinska pokrajina in filmska glasba. »Film je prinašal nekaj pristne romantike in za gledalca ni bil obremenjujoč, hkrati pa se v njem odvija tudi boj za človekove pravice, zavzemanje za tistega, ki je zatiran, v tem primeru Indijanci,« razmišlja Bitenc in poudarja literarno kvaliteto knjig Karla Maya. »Sam sem prvo njegovo knjigo bral pri dvanajstih letih, ko sem jo dobil za božič. May je namreč vedno veljal za mladinsko literaturo. Kasneje sem se tudi zaradi Winnetouja k njemu še vračal in vedno bolj spoznaval, kako dober pisec je. Zgodba nam govori o genocidu nad Indijanci, ko je beli človek preko celine gradil železnico od Atlantskega oceana proti Pacifiku. Takrat so jih de facto

iztrebili, Karl May pa se je v knjigi postavil na njihovo stran, Indijanca je konec devetnajstega stoletja in v začetku dvajsetega štel za enakopravnega belcu. Boj za človekove pravice je danes zelo moderna besedna zveza, dejansko pa se je zanje Karl May boril že pred sto in več leti. Čudovit je tudi njegov odnos do živali in narave, prav tako pa je mojster v opisovanju ljudi. V treh, štirih stavkih nek lik predstavi tako jasno, da ga vidiš pred seboj,« o pisatelju, na podlagi katerega knjig so nastajali izjemno uspešni westerni.

Zvesti Karlu Mayu in Winnetouju

Opus filmov, posnetih po Mayevih knjigah, je med ljudmi naletel na izjemen odziv. Pravi fenomen je, da so filmi tudi po petdesetih letih še tako uspešni. V Nemčiji na tamkajšnjih televizijskih kanalih vsako pomlad predvajajo filme o Winnetouju. Mnogi pomembnejši in bolj nagrajeni filmi v tem smislu ne »preživijo« več kot nekaj let. Winnetou je imel velik uspeh

04

v nemško govorečem delu Evrope, hkrati pa so filmi z njim objadrali ves svet od Severne in Južne Amerike do Japonske.

»V Paklenici in krajih, kjer se je snemal film, Hrvati vsako leto na pomlad organizirajo srečanja ljubiteljev Winnetouja. Eden velikih pobudnikov je moj prijatelj Christian Hess, po poklicu sicer bančnik. Na srečanja prihajajo Nemci, Avstrijci, Švicarji, Luksemburžani, Danci, Poljaki, Slovaki, Čehi, v zadnjih letih tudi

Rusi. V svetu obstaja kar nekaj klubov ljubiteljev Karla Maya in filmov po njegovih knjigah. Na taka srečanja povabijo tudi nas, igralce, kaskaderje in druge filmske sodelavce, ki smo takrat snemali Winnetouja. Letos nas je bilo skupaj okrog sto osemdeset. Navdušenci imajo zabeležene vse lokacije, kjer smo snemali, od skale, na kateri je umrla Nsho-tschi, do kraja nad Zrmanjo, kjer so nas filmske like Id Shatterhanda, skuštranega Sama Hawkensa, mene kot Dicka

Stona rivezali na stebre, iščejo celo lokacije, kjer smo samo jezdili mimo ... Neverjetno,« je presenečen Demeter Bitenc, ki še enkrat znova ugotavlja, da Hrvati že znajo zaslužiti s turizmom, medtem ko nam, Slovcem, to nikakor ne gre od rok. »Tudi v Sloveniji smo imeli nekaj lokacij, kjer so snemali filme, v Postojnski jami, Škocjanskih jamah, danes malokdo ve, da je bil v Tomačevem pri Ljubljani v tistih letih pravi »western city«,« slovensko neiznajdljivost izpostavlja sogovornik.

Demeter Bitenc se je pomladi udeležil tudi srečanja »winnetoujevcev« v nemškem kraju Elspe blizu Kölna, kjer je bila neke vrste generalna skupščina ljubiteljskih klubov. Kot je povedal, tam pripravijo odrsko postavitev iz filma. Na sto metrov dolg oder v naravni kulisi pripelje celo originalni vlak iz 19. stoletja, pojavi se kup jezdecev.

Od kavboja do nemškega maršala

Demeter Bitenc je bil vabljen tudi v filmsko ekipo poznejših nadaljevanj Winnetouja, a je moral povabilo odkloniti, saj je bil, kot je povedal, »oddan« za italijanske filme z zanj ugodnejšimi pogodbami. V Winnetouju je igral na »pravi strani«, Dick Stone je bila namreč vloga pozitivca, kasneje pa smo ga

05

v mnogih filmih videli v uniformi nemških oficirjev. »Tudi v špageti vesternih sem bil kasneje običajno »bad guy« s kakšno cigaro v ustih. Sicer pa na svobodi ni bilo vedno lahko, nikoli nisi vedel, kateri film je tvoj zadnji, zato se je bilo vedno potrebno v svoji vlogi izkazati, ne glede na to, kako uspešen je bil film.« Bitenc je tri četrtine svojih filmskih vlog odigral v tujini. Uniformo je nosil v dvainštiridesetih filmih, dvakrat partizansko, špansko, največkrat pa nemško. »V slovenskih filmih sem le trikrat igral nemškega oficirja, bolj pogosto sem bil v uniformi v tujih filmih. Najvišji čin sem dosegel v ameriškem filmu, kjer sem bil maršal Von Kleist, igral sem tudi generala Weissa, ki je podpisal kapitulacijo Jugoslavije, bil pa sem tudi Hitlerjev zunanji minister Ribbentropp, pa nacistični finančni minister Schacht. Posegel sem po kar nekaj visokih položajih,« se pošali Demeter, vedoč, da so ga v »nemško vojsko« pogosto vabili tudi zaradi njegove odlične nemščine pa tudi zunanjega izgleda. V filmskih krogih je včasih zanj veljalo, da »ta tako ali tako dela za Nemce«, kot je še povedal, pa ti tudi uniforma sama da neko določeno strogost. Vedeti je treba, da je bila nemška vojska kot dobro namazan stroj.

Odlična mlada generacija režiserjev

Koliko spremlja sodobno slovensko filmsko produkcijo, me je še zanimalo. »Bil sem na odprtju Slovenskega filmskega festivala in sem si ogledal film *Razredni sovražnik*. To je imeniten film, tako režija kot igralsko. Kapo dol. Prava mojstrovina. Samobor je vrhunsko odigral lik profesorja. Mislim, da se naša kinematografija počasi spet odpira v svet, kar je dobro. Prihaja nova generacija režiserjev, ki so zelo prodorni, gredo v svet in srkajo znanje iz različnih filmsko razvitih okolij, so zelo študijozni in živijo v aktualnem času,« je nad mladim valom v slovenskem filmu navdušen Bitenc, hkrati pa ga skrbi, ker je za filme na voljo tako malo denarja: »Rok Biček bi moral naslednje leto delati nov film, lahko pa se zgodi, da bo »na vrsto« prišel šele čez nekaj let. Mladi morajo snemati celovečerce in ne videospotov in reklam. Mitja Okorn nam je že ušel.« Kakšno vlogo bi si sam izbral, če bi lahko izbiral? »Težko odgovorim. Kot profesionallec, ki obvlada svojo obrt, se nikoli nisem omejeval s tem, kaj bom igral. Saj tudi kirurg ne izbira pacientov. V mojih letih sicer nimam ravno velike potrebe po igranju, to počnem iz veselja. Če me le mladi povabijo, saj rad delam z njimi, ker imajo drugačen, svež pristop.«

04. Privezan za kol, v ospredju glavna igralca Pierre Brice (Winnetou) in Lex Barker (Old Shatterhand)

05. Old Shatterhandova ekipa na malici nekje v dalmatinskem zaledju, ob skali, ob katero se ljubitelji filma še danes hodijo fotografirat.

06. Nova prijateljca. Christian Hess, eden organizatorjev srečanj ljubiteljev Winnetouja, in Demeter Bitenc

07. Ob soigralki Marie Versini, filmski Nsho-tschi, lepi Winnetoujevi sestri

08. Ljubitelji filmov o Winnetouju iz Češke na obisku pri Demetru na njegovem domu v Ljubljani

Petdesetletnico filma Winnetou I te dni v Sokolskem domu v Škofji Loki obeležujejo z razstavo Vinetou se vrača, v sosednjem kinu Sora pa bodo ves mesec potekale projekcije sedmih različnih filmov o tem legendarnem indijanskem poglavarju.

ŠPORT IN POLITIKA

Miha Naglič

Vrhunski športniki in njihove ekipe imajo posebno moč. Z njimi se poistovetimo, se v njih prepoznamo, zdi se, kot da se v njihovih naporih in dosežkih izkazuje nacionalni interes. Bodo ekipe, ki nastopajo v slovenski politiki, še kdaj zmogle kaj podobnega?

Septembra 2013 nas je zalil še en val športnega navdušenja, v naši državi se zgodi EuroBasket, evropsko prvenstvo v košarki. Ob njem smo tudi taki, ki sicer nismo ravno obsedeni od športa, postali bolj dovzetni do tega početja, mnogi pa so od njega popolnoma prevzeti. No, resnici na ljubo, so tudi taki, ki jih vsa ta evforija prav nič ne gane. Meni najbližja oseba me je že sredi dogajanja presenetila z vprašanjem: »Za kakšno prvenstvo že gre?« Ugotovil sem, da sicer loči košarko od nogometa, z ločevanjem različnih rangov tekmovanj pa ima že precejšnje težave. Ob tem sem se spomnil na pokojnega očeta mojega prijatelja, ki je ob pogledu na muke v neki novodobni športni areni izustil neponovljivi komentar: »Na vse načine se matrajo ljudje na tem svetu, samo da jim delati ni treba!« Na enak način je pospremil tudi početje svojega sina, ki se vsako leto poda peš na dolgo božjo pot. Raje se matra, kot da bi delal. Pa ve(m), da ne gre za to, v teh naporih gre za nekaj več.

Naj bo tako ali drugače, v nadaljevanju bi rad izpostavil še eno posebnost velikih športnih dogodkov in podvigov. Dejstvo je, da imajo posebno moč, da se vsaj polovica nacije (ali več) z njimi poistoveti. Z drugimi besedami: imajo moč, da nas animirajo, predstavijo v neko posebno razpoloženje. V tem oziru lahko rečemo, da so vrhunska športna dejanja tudi državotvorna. Že takrat, ko so slovenski športniki nastopali še pod jugoslovansko zastavo, je bilo tako. Spominjam se jugoslovanske zmage na svetovnem prvenstvu v košarki v Ljubljani 1970. In zmagoslavnega občutka, ki nas je navdajal leta 1979, ko smo izvedeli, da je Nejc Zaplotnik kot prvi Slovenec in Jugoslovan osvojil vrh Everesta. Pa prvih zmag in drugih visokih uvrstitev Bojana Križaja in drugih smučarjev v svetovnem pokalu, na svetovnih prvenstvih in olimpijskih igrah ... Ko se je narod

prepoznaval v dosežkih svojih vrhunskih športnikov, je v njih bolj nezavedno kot zavedno zasledoval svoj nacionalni interes. To zgodovinsko ujemanje športnih in političnih teženj je odigralo izjemno pomembno vlogo, bilo je nekakšen kondicijski trening, priprava naroda na osamosvojitveno tekmo. Običajno se glavna vloga v pripravah na osamosvojitve pripisuje ekipam posameznikov, ki so se zbirali v določenih krogih. Tak je krog Nove revije in za njim prve strankarske ekipe. A v teh ekipah je šlo bolj za zbiranje ambicioznih posameznikov, ki so pozneje prevzeli pobudo in oblast. Za duhovno pripravo večine naroda pa so več naredili nekateri »profani« projekti. Takšni so uspehi naših športnikov, taka je velika oglaševalska akcija »Slovenija, moja dežela«. Neverjetni uspeh akcije Podarim dobim, ki je presenetil tudi organizatorje, je bil politični simptom, kazal je, da se v narodu nekaj premika ...

V politiki pa smo Slovenci zmogli nekaj podobnega samo v letih 1990 in 1991. Takrat so se naša politična prizadevanja poistovetila z nacionalnim interesom. Prej in pozneje je vsaka oblast skrbela predvsem za interes svoje stranke in njenega družbenega zaledja. Denimo, da so volitve neke vrste prvenstva. Na njih tekmujejo strankarske ekipe. Da bi zmagale. Ko zmagajo in pridejo na oblast, pa jim ne gre več za to, da bi vladale v nacionalnem interesu, ampak slej ko prej prevlada njihov strankarski ali koalicijski interes. Poskrbijo za svoje ljudi, da se prigrbejo do dobrih služb, do oglaševalskih kolačev velikih družb v državni lasti, do denarja na raznih razpisih ... Na vse druge pa pozabijo in se nanje spomnijo šele pred naslednjimi volitvami.

Bomo Slovenci še kdaj prišli do političnega programa, s katerim bi se lahko identificirali vsi ali vsaj velika večina? In do vlade, ki bi ta program izvajala bolj v nacionalnem kot v svojem strankarskem interesu?

EuroBasket 2013
Foto: Gorazd Kavčič

IZOLACIJA ZA ODLIČNE BIVALNE POGOJE

Ste tudi vi pogosto slišali ljudi omenjati, kako da je izolacija bodeča in srbeča in dražeča? No, to je zdaj preteklost. Ker je že nekaj let na trgu inovativna izolacijska rešitev iz steklene volne Knauf Insulation ECOSE Technology. Ta izdelek z zapletenim imenom bomo sicer hitro prepoznali po njegovi rjavi barvi, ki je rezultat prizadevanj, da se je umetno fenolformaldehidno vezivo zamenjalo z vezivom na naravni osnovi. Tako je ta izolacija postala trajnostna, popolnoma naravna, z nespremenjenimi oz. celo izboljšanimi tehničnimi lastnostmi, z vidika izvedba pa bistveno prijaznejša, saj je mehka na otip, je nedražeča in zato prijetna za rokovanje.

POMEMBNI ARGUMENTI ZA IZBIRO

Glavni razlog za razvoj tako drugačnega izdelka je bila seveda želja izdelati trajnostno izolacijo, kar pomeni, da je izdelek proizveden z minimalnimi vplivi na okolje po eni strani ter da uporabniku nudi najoptimalnejše lastnosti po drugi strani. Te so: toplotna izolativnost, negorljivost, višji nivo sprejemljivosti za vgradnjo, pozitiven vpliv na kakovost zraka v prostoru ... V zadnjem obdobju se za trajnostne materiale na trgu pojavljajo posebne deklarativne oznake, da bi uporabniki vedeli, kakšen material jim je na voljo. Med znaki, ki opredeljujejo, da je izdelek trajnosten, so:

- Znak Blue Angel; ki ga je izdelek KI ECOSE prejel leta 2009.
- Znak Indoor Air Comfort, ki ga je izdelek KI ECOSE prejel leta 2010.

Oba znaka torej uporabniku dajeta zagotovilo, da gre za kakovostne in trajnostne materiale.

STE VEDELI!

Steklena volna nove generacije Knauf Insulation, proizvedena po postopku ECOSE Technology, je prejela certifikat Indoor Air Quality, ki dokazuje, da njena vgradnja izboljšuje kakovost zraka v notranjih prostorih (mansarde, predelne stene), saj namesto fenol formaldehidnih veziv vsebuje veziva na bio osnovi.

Izbira pravih izolacijskih materialov in izvedba sta pomembni.

Strankam je najpomembnejši vpliv na zdravje

in tehnične karakteristike. Tako nam je na vprašanje, kaj je pri izbiri izolacijskih materialov najpomembnejše za investitorje, odgovoril dolgotletni izvajalec suhomontažerskih del. Povedal nam je tudi, da so stranke omenjeni izolacijski material zelo dobro sprejele. Prednosti vidijo predvsem v tem, da je manj prašnih delcev v prostoru, kar je še posebnega pomena v primeru, če je objekt ob vgradnji že naseljen. Prednost je tudi dejstvo, da ni prisotnega vonja ob vgradnji in kasnejšem bivanju v prostorih.

Pomembno za izvajalce

»Ob prvem stiku z izolacijo je bil že sam občutek bolj prijeten in tudi neprijetnega vonja ni bilo. Ob vgradnji izolacije je bilo na tleh veliko manj ostankov in vlaken. Tudi neprijetnega srbenja in draženja kože ni bilo več zaznati. Vse več je strank, ki jim ni vseeno, kakšne materiale bodo imeli vgrajene v hiši in na kakšen način so ti materiali proizvedeni,« pravijo izvajalci, ki jim je novi material vse bližje zaradi lastnosti, kot so: ne draži kože, ne srbi, je brez vonja, je prijeten za rokovanje ter se z lahko reže.

Pomembno za graditelje

Če po eni strani izvajalci cenijo navedene lastnosti, pa pravo dodano vrednost materiala prinaša lastnost, ki je najpomembnejša uporabnikom prostorov, kjer je material vgrajen. To je dejstvo, ki ga je materialu prineslo novo vezivo na naravni osnovi in sicer gre za certificirano lastnost materiala, da **izboljšuje kakovost zraka v prostorih**, kjer je vgrajen. Na vprašanje, kaj jih je prepričalo, vprašani odgovorijo: »Odločitev ni bila težka. Ob v člankih izčrpnih in strokovni predstaviti izolacijskih materialov Knauf Insulation, izdelanih na

podlagi Ecose Tehnology, smo takoj zaznali, da je to prava izolacija za našo hišo in našo življenjsko vizijo zdravega in naravnega bivalnega okolja.

Pomembno za vse

»Učinki izolacije mansarde so bili zaznavni nemudoma. Poleti je v hiši prijetno hladno, ob toplem domu preko zime pa je spomladi viden tudi očiten prihranek kurilnega olja ali drugega energenta. Poraba se drastično zmanjša.« Material ugodno vpliva na mikroklimo in počutje v objektu. Z izbiro pravih izolacijskih izdelkov pa se nam tudi finančni vložek hitro pozitivno vrača. Ob izbiri izolacijskih materialov Knauf Insulation (ECOSE Technology) pa boste bivalni tudi z dobrim občutkom, da ste dodali svoj prispevek k varovanju okolja.

Izolacija »ECOSE« prepričala številne investitorje

Nova generacija mineralne izolacije iz podjetja Knauf Insulation, ki je proizvedena po inovativnem postopku na osnovi naravnih komponent, je v zadnjih dveh letih postala eden vodilnih izolacijskih materialov na trgu. Tako novograditelji kot tisti, ki urejajo in prenavljajo obstoječa podstrešja, so v novi izolaciji prepoznali optimalno kombinacijo toplotne izolativnosti, naravnosti, udobja in ugodja bivanja. **Vprašali smo jih, kateri argumenti so jih prepričali?**

1. Material v celoti naraven
2. Cenovno je popolnoma konkurenčen.
3. Izboljšuje kakovost zraka v prostoru (Certifikat Indoor Air quality).
4. Je nedražeč in prijeten na otip.
5. Material je negorljiv – izboljšuje požarno varnost objekta.

NARAVNO DRUGAČNA

„To je bilo **GROZNO!** Poleti **VROČE**,
pozimi **MRAZ!** Še **SREČA**, da sem dobila

NOVO
izolacijo
ECOSE!”

IZOLACIJA ZA ODLIČNE BIVALNE POGOJE!

Izjemne prednosti steklene volne Knauf Insulation ECOSE Technology:

- **naravna** – inovativna trajnostna tehnologija
- **varčna** – zmanjšuje porabo energije
- **prijetna za delo** – ne srbi, prijetnega vonja
- **požarno varna** – negorljiva izolacija
- **zvočno izolativna** – visoka absorpcija zvoka
- **izboljšuje kakovost zraka v prostoru!**

PRIPOROČAMO ZA IZOLACIJO

podstrešij	predelnih sten	skeletnih konstrukcij
------------	-------------------	--------------------------

Knauf Insulation, d.o.o., Škofja Loka

svetovanje@knaufinsulation.com

telefon 04/ 5114 105

www.knaufinsulation.si

www.ecose.si

KNAUFINSULATION

with **ECOSE**®
TECHNOLOGY

PRI GAŠPERJU SO ŽIVALI SREČNE

Koliko jih je, natančno ne vem, pogrešam pa vsako, pravi Gašper Bernik. Sedaj skrbi za približno 250 živali, bilo jih je že 350, vendar je njihovo število malce zmanjšal, saj se mu ni izšlo pri hrani.

Marija Volčjak

Gašper Bernik z neverjetno ljubeznijo pripoveduje o svojih živalih. Kako je mucka »pokrila« piščančka, ki je ponoči padel iz košare, in mu tako rešila življenje. Kako je konjiček pony zvonil pri vratih, kar je zelo rad ponavljal, potem ko se mu je

ponoči prvič posrečilo, ker se je belo stikalo svetilo. Kako hitro so užaljene koze in takrat ne dajejo mleka.

Zgodbic je zelo veliko, tako kot se je pri Mežnarjevih na Hribcu nad Škofjo Loko nabralo zelo veliko živali. Hribec je zanimiv že sam po sebi, zato je treba najprej predstaviti kraj, kjer ima Gašper zatočišče za živali.

Kalvarija na Hribec

Hribec je grič tik nad starodavno Škofjo Loko na vstopu v Poljansko dolino, nad naseljem Puštal. Leži na 380 metrih nadmorske višine. Iz Puštala je na Hribec pičlih deset minut hoje po makadamski poti, ob kateri so kapelice križevega pota, ki jih trenutno obnavljajo, saj je zaradi zamakanja vlaga načelnjala freske.

01. Japonski feneks

02. Kapelice ob poti na Hribec

03. Gašper Bernik

04. Mežnarjeva hiša, ob njej je hišo postavil Gašperjev sin.

Kalvarija vodi do cerkve sv. Križa na vrhu griča. Oboje so v 18. stoletju postavili puštalski gospodje, ki jim je pripadalo tudi območje Hribca. Cerkvica je v tistih časih predstavljala pomembno shajališče škofjeloških bratovščin ob praznikih najdenja sv. Križa (3. maj) in povzdignjenja sv. Križa (14. september) je iz mestne cerkve sv. Jakoba priromala na Hribec procesija z vsemi cehovskimi banderami.

Minulo soboto sem se torej prav na praznikih odpravila na Hribec, kar sem ugotovila šele, ko sem prebrala besedilo na turistični tabli, ki stoji pod cerkvijo, na robu hriba, od koder se odpira čudovit razgled na Škofjo Loko.

Velikonočne potresne procesije

Cehovskih procesij na Hribec že dolgo ni več. Vse do današnjih dni pa so se ohranile velikonočne potresne procesije na velikonočno nedeljo popoldne v spomin na hud potres 14. aprila

1895, ki se je začel na velikonočno nedeljo zvečer, zemlja pa se dolgo ni umirila. Ljudje so bili prestrašeni, bežali so iz mesta in se gregli ob ognjih na več koncih zunaj mesta. Župnik je pri jutranji maši na velikonočni ponedeljek oznanil, da bo ob njih popoldne procesija na Hribec in bila je, kakršne Loka še ni doživela. Zbralo se je približno tri tisoč ljudi: ko so prvi že napolnili cerkev na Hribcu, so zadnji šele odhajali s Placa.

Naj spomnim, da je bil potres v zgornjem Posočju 12. aprila 1998 prav tako na velikonočno nedeljo. Ob koncu zime, še posebej, če je huda in z veliko snega, se potemtakem pri nas poveča nevarnost potresa.

Čarovnice na Hribcu

V ljudskem izročilu so se ohranile tudi zgodbe o čarovnicah, ki so jih menda sežigali na Hribcu, preden je bila tam postavljena cerkev. Nemara so jih res, saj je Hribec prikladna lokacija za razkazovanje gorečih grmad. Pred leti, ko je bila cerkev še osvetljena z močnimi reflektorji in se je »svetila« daleč naokrog, smo lahko ugotovili, da se vidi iz prav vseh škofjeloških koncev in kotov.

Spomin na preganjanje čarovnic nam je pisatelj Ivan Tavčar zapustil v zgodovinskem romanu Visoška kronika. Prav s Hribca se odpira najlepši pogled na sotočje obeh Sor, kjer je Kalanov Jurij z Visokega iz vode rešil Agato Schwarzkoblerjevo, ki je bila obdolžena čarovništva. Tavčar je za Agato namesto ognja izbral vodo, da jo je lahko ohranil pri življenju in je bil tako poravnana visoški »dolg«.

05. Cerkev sv. Križa na Hribcu

06. Murka je drežniška koza, ki je edina avtohtona pasma koz pri nas.

07. Golobov je največ.

08. V kotu pri vходу v cerkev so izmerili zelo slabo energijo.

09. Moderni angleški borec

Agato in Jurija je leta 1969 upodobil kipar Tone Logonder, kip so postavili pred Namo in Agatina golota je tedaj močno burila duhove; izkazalo se je, da so Ločani še vedno »občutljivi« na lepa dekleta. Takrat so v Škofji Loki na oder postavili Visoško kroniko, najprej leta 1963 in nato še leta 1973, kar je edina dramatisacija Tavčarjeva romana na Slovenskem, če izvzamemo uprizoritev v Poljanah, Tavčarjevem rojstnem kraju.

Ljudsko izročilo o čarovnicah je pred leti na Hribec privabilo radiesteziste, ki so tik ob vходу v cerkev, torej na najbolj razgledni točki, izmerili zelo slabo energijo. Tam menda lahko občutiš poseben hlad, če si seveda vzameš dovolj časa in če seveda verjameš.

Hišica v naročju zelenja

Mežnarija je skromna hišica sredi zelenja pod cerkvijo, ob njej je pred leti zrasla hiša Gašperjevega sina, drugih hiš na Hribcu ni. Gašper živi v stari hiši, kjer se sredi svojih živali najbolj počuti.

Toliko živali pa takšen mir, je bil prvi vtis, ki me ni zapustil vse do konca obiska na Hribcu. Tišine ne moti mestni hrup, čeprav je Škofja Loka le streljaj daleč. Tudi prometni hrup ne seže na Hribec. Tišine tudi živali ne motijo, saj so neverjetno mirne. Res je največ

pernatih živali, toda tudi ptice lahko vreščijo. Živali so mirne, ker živijo v naravnem okolju, na prostosti, res moram kdaj v Puštal po kakšno, domačini me prijazno pokličejo in svoje ptice sem pobiral že s skoraj vseh puštalskih streh, pripoveduje Gašper. Tudi sam je neverjetno miren in lahko bi torej rekli, da so se

živali »vrgle« po njem, da se njegov mir prenaša na živali.

Gašper je redkobeseden, toda o živalih rad govori in prav neverjetno je, koliko živalskih zgodbic se mu je nabralo. Škoda, da si jih ne zapisuje, saj bi s tem nastalo zelo zanimivo gradivo o obnašanju živali in o sožitju človeka z živalmi.

Zavarovalnica Adriatic Slovenica s široko ponudbo zavarovanj tudi pri vas doma

Zavarovalna družba Adriatic Slovenica bo tudi to jesen nenehno skrbela, da bodo njihovi zavarovanci zadovoljni tako s produkti, ki jih bodo še posodobili, in z dostopnostjo na terenu, na območju celotne Gorenjske. Zavarovalni zastopnici in predstavnici zavarovalne družbe Adriatic Slovenica Saša Naglič in Nataša Dolar sta na voljo za korektno predstavitev posameznih zavarovanj in za različna svetovanja v primeru škod.

“Letos smo se še posebej potrudili in preuredili avtomobilska zavarovanja, s katerimi smo se še bolj približali željam in potrebam zavarovancev, ob tem pa še naprej skrbimo, da naši zavarovanci dobijo kvalitetno zavarovanje za primerno ceno in se izognemo nezadovoljstvu ob morebitni škodi.” Saša Naglič
“Vsekakor imamo tudi zelo dober produkt DOM AS, s katerim zavarujemo vaš dom na eni polici. To zavarovanje

je zelo kvalitetno in ponuja ogromno možnosti zavarovanj za izjemno ceno. Naj poudarim tudi, da smo zavarovalnica, ki sklepa vse vrste zavarovanj, tudi osebna. Imamo veliko zavarovancev z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem, poskrbimo za zdravstveno zavarovanje z asistenco v tujini, z veseljem pa se posvetimo vsakemu posamezniku glede na njegove želje in potrebe tudi ob sklenitvi življenjskega zavarovanja.” Nataša Dolar

V Adriatic Slovenici smo prepričani, da moramo biti v nenehnem stiku z zavarovanci, če hočemo ugoditi njihovim željam in potrebam, zato imamo sodelavce zavarovalne zastopnike na posameznih območjih po celi Gorenjski.

Zavarovalni zastopnici Saša Naglič in Nataša Dolar vam bova z veseljem svetovali in si vzeli čas za kratek klepet, če naju boste poklicali ali nama pisali in se dogovorili za srečanje.

Saša Naglič
T: 041 528 987
e-pošta: saša.naglic@adriatic-slovenica.si

Nataša Dolar,
T: 040 329 993
e-pošta: natasa.dolar@adriatic-slovenica.si

PRIHRANITE TUDI 478 EUR!

DRUŽINSKO ZAVAROVANJE

Jas NO!

BONUS NAJBOLJŠEGA ZA VSE ČLANE DRUŽINE

WWW.ADRIATIC-SLOVENICA.SI

Prihranek je strošek za vsoto s 100 km vozni in pomeni različno med pravnimi brez družinske kontinuitete in pravnimi z družinske kontinuitete.

10

11

Ljubezen do živali podedoval po mami

Prvega goloba je prinesel domov pri treh letih, kmalu nato zajčjega mlađička. Kar pomni, je skrivaj prinašal domov živali, saj oče ni bil nič kaj navdušen nad njegovih zbirateljstvom. Dvakrat je bil celo tepen, najbolj takrat, ko sta s pujsom pobegnila v gozd. Mesar je že prišel, toda pujsa ni našel. Gašper je v hudem mrazu sedel na štoru v gozdu, pujs je imel glavo v njegovem naročju, vztrajala sta tako dolgo, da je mesar odšel. Oče je bil zelo huđ in pela je palica. Pujsu je življenje podaljšal le za tri tedne, saj se je mesar vrnil. Na boleč način pa je spoznal, da so živali namenjene tudi hrani.

»V šoli nisem bil kaj prida, saj me pouk ni kaj dosti zanimal, premišljeval

sem le, kaj počnejo moje živali, so se piščančki že izvalili, koliko jih je ... Včasih sem tako hitel domov, da sem torbo pozabil v šoli. Ali pa sem na poti domov zavil na Španoyo kmetijo, kjer so imeli veliko živali. Španov ata je zmajeval z glavo: le kje si se vzel? Vedel je, da doma nimamo kmetije, zato se je čudil moji ljubezni do živali,« se Gašper spominja šolskih dni.

»Morda sem ljubezen do živali podedoval po mami Angeli, ki je vedno znala pomagati ljudem in živalim, bila je odlična domača zdravnica in veterinarica. Zelo rada je imela tudi glasbo, sanjala je o tem, kako bo moja sestra Štefka igrala klavir. Želje so se ji navsezadnje uresničile, saj so vsi trije Štefkini otroci glasbeniki. Meni pa je bila namenjena njena ljubezen do živali,« pravi Gašper.

Postal je mizar, da je lahko izdeloval zajčnike

Le zakaj ni postal veterinar ali oskrbnik v živalskem vrtu? »Morda bi bil, če bi me kdo k temu spodbujal, nihče me ni, ne doma ne v šoli. Res sem se kasneje dogovarjal, da bi delal v živalskem vrtu, toda nisem se odločil, tam živali nimajo prostosti,« pripoveduje Gašper.

Postal je mizar, da je lahko izdeloval zajčnike. Na lastno pest jih je namreč začel izdelovati že v otroških letih, uporabil je vsako desko, ki mu jo je uspelo dobiti, ponje je hodil na Pepetovo žago. Nekoč je za izdelavo golobnjaka očetu izmaknil desko iz postelje, česar k sreči ni opazil. Pobiral mu je tudi žeblje, zanje je namenil tudi vse svoje prihranke.

12

13

Golobe je imel tudi pri vojaki

Ko je šel k vojakom, ga je najbolj skrbelo, kaj bo z njegovimi golobi pismošiši. Komandant je opazil njegovo žalost in mu dovolil urediti golobnjak v vojašnici. Navsezadnje so bili golobi pismošiši včasih zelo pomembni pri pošiljanju pošte tudi za vojsko. Danes ni več tako, ker sodobna tehnika opravi vse, toda kdo ve, kdaj bodo golobi spet postali pomembni. Le kdo si je mislil, da bodo zaradi prisluškovanja spet uporabljali dobre stare pisalne stroje.

10. Angleški govšar

11. Petelini in kokoši so iz vseh koncev sveta.

12. Norveški govšar

13. Srebrni fazan

14. Rjava so jajca afriških kokoši, belo je jajce nemške in zeleno je jajce čilenske kokoši.

Ali pa da se bo hrupna Tišina trobentača na pogrebih v Škofji Loki umaknila belemu golobu, ki ga spusti ob koncu obreda in njegovih tih polet napolni tišino slovesa. Podaljša se za nekaj krogov, ki jih golob naredi nad mestom vzleta, da najde pravo smer za polet v domače gnezdo.

Živali me nikoli niso razočarale

»Živali me nikoli niso razočarale. Človek je lahko še tako izobražen, pa se ne spremeni, ljudje se še vedno pobijajo, živali nikoli. Ljudje so pohlepni, živali vzamejo samo toliko, kolikor potrebujejo, človek pa kopiči dobrine in njegovemu pohlepu ni videli konca, kar poglejte, kaj se pri nas dogaja danes,« pravi Gašper.

Če je v otroških letih prinašal domov živali, mu jih danes prinašajo drugi. Pri Gašperju najdemo zatočišče zajčki, mačke in druge domače živali, ki se jih ljudje naveličajo. Ločani vedo, da živalim nikoli ne odreče pomoči in da bo zanje najboljše poskrbel, zato mu prinašajo tudi ranjene živali.

Na Hribcu je danes približno 250 živali, bilo jih je že približno 350, vendar je moral njihovo število zmanjšati, saj hrana za živali precej stane. Ker ima največ pernatih živali, porabi približno tono in pol koruze in pšenice letno. Za božič jim nameni približno 800 ečmen in proso.

Čeprav mi tega ni omenil, kaj šele naročal, sem prepričana, da bo zelo vesel, če bo dobil kakšno vrečo koruze ali pšenice. Zaradi vročega poletja koruza letos ni dobro obrodila in utegne se podražiti, kar za Gašperja seveda pomeni manj živali.

Spoznajte Maribor ugodneje

Nova turistična kartica mesta Maribor

Obisk štajerske prestolnice in odkrivanje njenih skritih kotičkov bo sedaj še bolj zanimivo in privlačno, saj je Zavod za turizem Maribor–Pohorje v sodelovanju z Občino Maribor in turističnimi ponudniki, kulturnimi institucijami, športnimi objekti, javnim transportom in še nekaterimi pripravil posebno kartico ugodnosti. Z njo lahko gostje mesta številne znamenitosti obiščejo brezplačno ali pa so deležni popustov in tako prihranijo tudi do 64 evrov na osebo.

Turistična kartica Maribor CityCard

Namen turistične kartice je obiskovalcem štajerske prestolnice omogočiti čim bolj preprosto in cenovno ugodno raziskovanje in spoznavanje Maribora. Na njej so zapisane storitve, popusti in ugo-

dnosti, ki jih lahko obiskovalci koristijo pri izbranih ponudnikih. Ponudnike ugodnosti najdete na spletni strani www.mariborcitycard.si.

Kje in kako dobite kartico?

Turistično kartico Maribor CityCard je mogoče kupiti v TIC Maribor ali na spletni strani www.mariborcitycard.si. Na voljo so 24-, 48- in 72-urne kartice, ki se med seboj razlikujejo po časovni veljavnosti ter obsegu ponudbe in ugodnosti. Pri nakupu lahko izbirate med klasično brezkontaktno plastično kartico ali mobilno različico.

Kartica začne veljati v trenutku, ko je prvič uporabljena oz. odčitana na čitalniku (velja za plastične kartice) ali ko jo aktivirate s kodo na mobilnem telefonu (velja za mobilno kartico).

Ob vračilu plastične kartice se prinesitelju vrne varščina v višini 2 evra. Cene kartic so od 7 do 13 evrov za odrasle in od 5 do 10 evrov za otroke.

Mobilna kartica Maribor CityCard

Mobilna kartica je prijazna do narave in enostavna za uporabo. Po funkcionalnosti je enakovredna plastični kartici, saj omogoča enake brezplačne storitve in popuste. Uporabnik si na mobilni telefon preprosto prenese brezplačno aplikacijo in jo aktivira s kodo, ki jo prejme ob nakupu mobilne kartice. Uporaba mobilne kartice je preprosta, uporabnik aktivira aplikacijo in mobilni aparat prisloni k čitalniku kartic.

Pred nakupom si oglejte ponudbo na www.mariborcitycard.si.

Informacije:

TIC Maribor,
Partizanska 6a,
2000 Maribor,
tel.: 00386 2 234 66 10/11;
faks: 00386 2 234 66 13.
E-naslov: tic@maribor.si,
www.maribor-pohorje.si;
www.visitmaribor.si

Zavod za turizem
Maribor – Pohorje
Partizanska 47, 2000 Maribor

V GORE SE MI VEDNO LJUBI ITI

Filozofinja, zgodovinarica in muzealka, a v prvi vrsti gornica, bi lahko opisali Jeleno Justin, ki jo številni najbolj poznajo prav po planinskem kotičku, ki ga za Gorenjski glas pripravlja že vse od leta 2005. Ker je ob vsem tem še navdušena popotnica in ljubiteljica fotografije ter avtorica nekaj razstav in planinskih vodnikov, nam tem za pogovor zares ni manjkalo.

Jasna Paladin

Jelena Justin, štiridesetletna Kranjčanka, skrbi, da dogodki Gorenjskega muzeja pridejo v javnost, saj je v muzeju odgovorna za odnose z javnostjo.

Znanje filozofije in zgodovine, ki ga je pridobila v študijskih letih, ji je še danes blizu, ne le v službi, kjer se občasno podpiše tudi pod kakšno

razstavo, temveč predvsem na številnih strmih poteh. »Biti gornica je moj hobi, ki me verjetno od vsega zgoraj naštetega najbolj opredeljuje in po čemer me ljudje tudi poznajo. Gore doživljam čustveno; ne nazadnje se mi tudi na osamljenih gorskih poteh porajajo filozofska vprašanja ali pa spremljam ostaline vojnih grozot, ki se ne smejo ponoviti; a žal nas je zgodovina naučila bore

malo,« začne Jelena, ki je v Gorenjskem glasu opisala že okoli 360 izletov, ki so zbrani tudi v dveh knjigah in med njimi niti dva nista enaka. »Enkrat peš, drugič s turnimi smučmi ali pa s krplji. Eden takih mojih jesensko-zimskih vzponov je vsakoletna Dovška Baba. Zakaj? Ne vem. Preprosto nikoli ne razočara in na vrhu nagradi s fantastičnim razgledom na triglavsko pogorje.«

Če človek bere vaše članke in spremlja vaše delo, se mu zdi, da ste nenehno v hribih. Je to daleč od resnice ali ne tako zelo?

(Smeh) »Iskreno povem, da v gorah preživim skoraj vsak vikend. Pogoj je sicer lepo vreme. Letošnja sezona je bila fenomenalna. Kljub visokim temperaturam je bil obisk visokogorja idealen; čisti razgledi, le zgođen si moral biti, kar pa za hribovce ni nikoli težko. Ni mi užitek hoditi po hribih, ko je slabo vreme, ko stojiš na vrhu in ne vidiš nikamor. No, rečeš lahko, da si bil na vrhu, a jaz od takega vzpona nimam nič.«

Je urejanje stalne planinske rubrike kdaj tudi pritisk - ko se vam denimo ne ljubi v gore, pa je zaradi članka treba?

»Najprej naj povem, da v gore ne hodim zaradi rubrike, temveč rubrika nastaja zaradi mojih obiskov gora. V gore se mi vedno ljubi iti. Je pa urejanje take rubrike včasih res tudi pritisk. Namreč, preko poletja se nabere kar nekaj člankov zaloge, ki pa začne kopneti, ko je več koncev tedna zapored deževno vreme. Takrat včasih izkoristim tudi lepo popoldne za kakšen krajši vzpon, ki še ni bil opisan. In seveda problem nastane, če se ti pripeti kakšna nezgoda in si od hribov za nekaj časa oddaljen.«

In prav takšna nezgoda se vam je pripetila pred dvema letoma. Kakšni so vaši spomini na tiste boleče trenutke danes?

»V soboto, 20. avgusta 2011, sva s prijateljico prečili neoznačen greben med Trianglom nad Zelenico in Palcem, greben, znan pod imenom Na možeh. Prečenje skalnih rogljev, skupaj z zaključnim abzajlom, je bilo uspešno za nama, ko je sledil dober meter neznošno krušljivega terena. Rušje je bilo do roba grebena in treba je bilo stopiti malce nižje na krušljivo skalo, posuto z drobirjem. Dovolj je bila stotinka sekunde, da mi je »vzelo« desno nogo, me v zraku obrnilo in že sem padala pet metrov globoko in nato še drsela 25 metrov po grapi. K sreči sem bila

01. Na začetku poti skozi Sovatno

02. Turno smučanje na Deski, v ozadju Ojstrica

03. Zaslužen počitek po lepi turi

ves čas pri zavesti in skozi možgane mi je hodilo le 'Ustavi se, ustavi se ...', ko sem se ustavila. Takoj je bilo jasno, da sta poškodovani obe roki in da so tudi poškodbe na glavi, številni udarci od premetavanja po grapi so telo prekrili z odrgrninami in modricami. Prijateljica je poklicala pomoč in minilo je dobrih dvajset minut, da je prišel helikopter. Z vitlom so me potegnili iz grape in prepeljali v Splošno bolnišnico Jesenice. Imela sem zdrobljeno levo zapestje, zlomljen desni komolec. Sledila je operacija obeh okončin. Zapestje so mi skupaj sestavili s ploščico in 12 vijaki, desni komolec pa z žico in iglami. Na glavi imam 15 šivov, počeno pa sem imela tudi osmo prsno vretence in poškodovano levo ključnico. Fizična rehabilitacija je trajala približno tri mesece, bolečine zaradi počenega vretenca sem čutila več kot leto dni. Težave s hrbtom imam še danes. Težja je bila psihična rehabilitacija. Na podzavest ne moreš vplivati. Vendar sem se z vztrajnostjo in korak za korakom vrnila nazaj v svet, ki mi je ljub, v svet, kjer se počutim doma, v svet, kjer sem jaz resnično jaz.«

Se je odnos do gora s to nesrečo pri vas kaj spremenil?

»Naučila sem se, da je dovolj stotinka sekunde, da se ti življenje obrne na glavo. Dobesedno. Na koncu si vesel, da si preživel, da ti je bila dana še ena možnost. Vedno sem v gorah gledala na varnost, nisem hodila nepremišljeno, a še taka opreznost včasih ni dovolj. Odnos do gora se ni spremenil; še vedno mi je to svet lepote, miru, in svet, ki ga spoštujem z dna srca.«

Znani ste po tem, da neradi hodite na že osvojene vrhove oz. se nanje podate vsaj po drugi poti. Kako si pravzaprav izberete svoj planinski cilj?

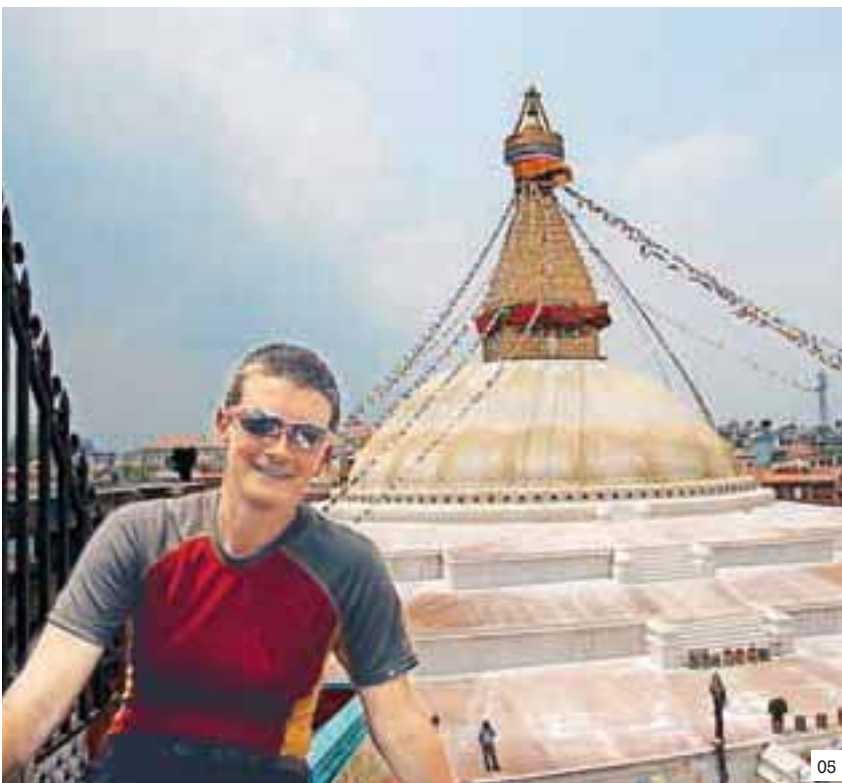
»To je trenutni navdih. Imam sicer seznam, na katerem so napisani vrhovi, kamor bi rada šla v tistem letu, a ta se dopolnjuje, nekateri vrhovi ostajajo, pridejo drugi. Vzpone pa prilagam tudi letnemu času; ker se rubrika piše

04. V Prestreljenikovem oknu

05. Pred templjem Bodnath v nepalski prestolnici Kathmandu

06. Na vrhu Velikega Nabojsa

/ Foto: osebni arhiv Jelene Justin

za širši krog bralcev, za zimo izbiram nižje cilje, čeprav občasno opišem tudi kaj težjega.«

Ljubezen do gora in vrhov združujete tudi z ljubeznijo do potovanj.

»Ja, potovanja so moja velika strast, ko preprosto čutiš, da moraš odpotovati, da doživiš kaj novega, lepega, obogatiš samega sebe z novimi spoznanji, vedenji ... Običajno skušam na potovanjih združiti gore, naravo in kulturo. Dvakrat sem že bila v Nepal, kjer sem stala na 5380 m visokem Gokyo Ri; naslednjič je bil Nepal le aklimatizacija za obisk Tibeta, kjer smo imeli cilj lažje dostopen šesttisočak. Bila sem tudi na najvišjem vrhu Afrike, na Kilimanjaru (5895 m), kjer smo potovanje zaokrožili s safarijem in videli živali v njihovem pristnem habitatu. Obiskala sem tudi gorovje Atlas na severu Afrike in stala na Mt. Toubkalu, 4175 m v Maroku. Vrh, ki navduši s svojim razgledom, saj na eni strani gledaš neskončno Saharo, na drugi pa Atlantik. Želja je veliko: Mont Blanc, Elbrus, obisk Patagonije; šesttisočak Island Peak v Nepal ...«

Gore, lepa narava in čudoviti razgledi kar sami kličejo k temu, da vzamemo v roke fotoaparata. Naši bralci vas poznajo tudi po odličnih fotografijah. Pripravljate kakšno razstavo? Kaj pa novo knjigo?

»Fotografija je moj velik hobi, za katerega mi pa kronično primanjkuje časa. V gorah se trudim, da naredim dobre posnetke, a zdaj že nekaj let ne nosim s seboj digitalnega zrcalno-refleksnega aparata, temveč le majhnega, priročnega. Na potovanja pa potuje moj zvesti Nikon. Razmišljala sem že o fotografski razstavi, a nekako nimam dovolj poguma. Morda, ko se vrnem z naslednjega potovanja. Materiala za novo knjigo, tretjo, pa je dovolj. Upam, da bo luč sveta ugledala naslednjo pomlad.«

06

VRHUNSKI PREGLEDI ZA OČALA IN KONTAKTNE LEČE

COO
center
očesne
optike
Gorenjska

CENTER OČESNE OPTIKE

Kranjska cesta 24
4202 Naklo, Slovenija
Tel: +386 4 595 13 14
GSM: +386 40 873 720
E-mail: coo@t-2.net
ODPIRALNI ČAS
ponedeljek - petek
od 8:30 do 18:30
sobota od 9:00 do 12:00
nedelja in prazniki - zaprto

www.coo.si

S transsibirsko železnico od Moskve do Pekinga

SIBIRIJA

Lani sem kar nekajkrat opazila v časopisih in revijah pisanje o transsibirski železnici. Morda je bil to trend ali pa sem bila le bolj pozorna na objave. Na pot naju ni pripeljala njena modnost, ampak želja spoznati ljudi in dežele, skozi katere pelje mongolski krak transsirsirske železnice. To je pot, na katero ne moreš kar od danes do jutri, saj poleg časa, denarja in rezervacij potrebuješ tudi rusko, mongolsko in kitajsko vizo. Zadnji dve smo dobili brez problemov, pri ruski pa smo videli, kaj je birokracija. Čeprav je bila vsebina obrazca za njeno pridobitev brezhibna, ga je bilo treba znova napisati, ker izpolnjeni ni imel na vseh straneh enakega petmilimeterskega roba.

Majda Kovačič

Transsirsirska železnica je mreža železnic, zgrajenih med letoma 1891 in 1916, ki povezujejo evropski del Rusije prek Sibirije s pokrajinami njenega Daljnega vzhoda, Mongolijo in Kitajsko. Tradicionalna transsirsirska pot poteka od Moskve do Vladivostoka in je dolga 9298 kilometrov. Mi smo se odločili za njeno mongolsko varianto, ki se v

južni Sibiriji usmeri proti Mongoliji in se zaključi v Pekingu.

Po ogledu največjih znamenitosti Moskve, pri čemer smo si na Rdečem trgu mimo programa ogledali tudi nastop konjenikov, smo svojo pot po železnici začeli pozno zvečer na postaji Jaroslav. Na vlak smo čakali v vetrovnem in na srečo suhem vremenu. Peron transsirsirske železnice ni pokrit in nerada si predstavljam, kako bi bilo v deževnem vremenu z nami in prtljago.

Vozovnico imaš za določen vagon in ležišče. Pred vstopom v vagon sprevednica (največkrat je ženska) preveri, ali si upravičen do vstopa. Mi smo potovali v drugem razredu, kar je pomenilo, da so bili kupeji štiriposteljni, dve ležišči spodaj in dve zgoraj. Med njima je dovolj prostora, da lahko sediš na spodnjem in ni treba podirati zgornjega. Ob oknu kupeja je tudi fiksna mizica. Prtljago spraviš pod spodnji ležišči in nad vhod v kupe.

Moskva - nastop konjenikov

Začetek transsirsirske proge

V zadnjem vlaku do Pekinga, ki je bil sicer naj sodobnejši, so bili predali za prtljago preozki in nekaj kovčkov smo vozili kar na hodniku. Vsak vagon ima dvoje sanitarij, ki pa jih pol ure pred postajo, v času postanka in še pol ure po postaji zaklenejo. To včasih lahko povzroči pravo krizo. Na poti smo zamenjali štiri vlake. Najboljša sta bila prvi in zadnji. Prva sprevodnica, ki smo ji rekli kar šefica, je bila tudi najbolj prijazna. Ko je vlak začel zapuščati Moskvo, nam je razdelila posteljnino. Svežo posteljnino smo dobili vsakokrat, ko smo se na novem vlaku razporedili po kupejih. V najini prtljagi je bila tudi manjša blazina, pa je bila nepotrebna in je samo zavzemala prostor, zato je ostala na vlaku. Tudi spalne vreče smo imeli s seboj, pa jih nismo nič potrebovali.

V vagonu je samovar z vročo vodo. Če imaš čaj ali instant kavo, si s tekočino preskrbljen. Vlak ima jedilni vagon, vendar je hrana največkrat iz instant proizvodov, cene pa ne nizke. Dobro je imeti s seboj kakšno narezano suho salamo ali pršut, tudi instant juha z rezanci pride prav, da poješ nekaj toplega. Kruh kupiš na postajah pri babuškah, ki s svojo ponudbo hrane pridejo k vlaku, ali v kioskih. Tu se lahko založiš tudi s pijačo. V vagonu je obešen vozni red, na katerem so navedene postaje s časom prihoda in odhoda vlaka. Posta-

nek največkrat traja od dvajset minut do pol ure. Čeprav po Moskvi vlak prečka še pet časovnih pasov, se čas na železnici povsod v Rusiji ravna po moskovskem času. Sprevodnica, ki med vožnjo skrbi tudi za skodelice in čistočo v vagonu, se pred postajo preobleče v uniformo, na postaji odpre vrata vagona in pred njim nadzira, kaj se dogaja z njenimi potniki. Nisem pa ugotovila, ali bi ustavila vlak, če kakega potnika ne bi bilo pravočasno nazaj.

Počutje na takem potovanju je v veliki meri odvisno od tega, s kakšnimi sopotniki si deliš kupe. Midva sva imela srečo in krasna sopotnika Sonjo in Rada in smo se prav dobro imeli. Upam, da tako menita tudi onadva. Malo klepetas, malo bereš ali rešuješ križanke, fotografiraš, dremlješ in čas kar beži. Karte smo pozabili doma, pa je šlo tudi brez njih.

Do našega prvega sibirskega cilja smo z istim vlakom potovali tri noči in skoraj tri dni. Najprej smo se vozili po nižinskem delu Rusije proti gorovju Ural. Breze in še enkrat breze in kakšno skromno naselje lesenih hiš. Prvi daljši postanek smo imeli v Kirovu. Na postaji so poleg hrane in pijače babuške prodajale tudi igrače in oblačila. Sem se pa kar malo zgrozila, ko sem jih gledala, kako so se potem, ko so ocenile, da ne bo več kupčije,

odpravile čez tire in pod sosednjim vlakom na drugo stran perona. Naslednje jutro smo se prebudili že na drugi strani Urala. Ponoči smo se peljali mimo Jekaterinburga, kjer so umorili ruskega carja Nikolaja II. in njegovo družino, podnevi pa čez reko Irliš in skozi Omsk. Pokrajina je bila stepska. Mimo Novosibirska in čez reko Ob smo šli že spet ponoči. Po tretji noči na vlaku, ko smo bili že prilagojeni na rahlo zibanje in tresenje, smo se zbudili že v bolj razgibani gozdni in gričevnati pokrajini. Naselja ob progi so bila pogostejša, večina hiš je bila lesena z močnimi barvami na strehah in ograjah. Vtis sem dobila, da imajo radi modro barvo. Daljši postanek smo imeli v Krasnojarsku ob reki Jenisej, ki velja za toplejši sibirski kraj, saj se pozimi termometer spusti le do minus dvajset stopinj Celzija. V bližino Krasnojarska je pred 240 leti padel večji meteorit, kraj pa je znan tudi po tem, da so bila na njegovem območju štiri največja sirska taborišča. Pozno popoldne smo v manjšem kraju Tajšet zapustili vlak in se odpeljali v dvanajst kilometrov oddaljeno sibirsko vas Birjuso.

Birjusa, tipična sirska vas

Družina, ki nas je gostila, je ena redkih, če ne edina, ki se je v vasi s sto

Postaja v Kirovu

Birjusa

šestdesetimi hišami in sedemsto prebivalci odprla turistom. Gospodinja je poskrbela za našo hrano in prenočišče, sin in snaha pa za prevoz in dnevni program. Jedli smo večinoma doma pridelano hrano, največ na osnovi krompirja. Na zaprtem dvorišču sta poleg manjšega hleva dve hiši: v eni je bivalna kuhinja in banja, v drugi pa predprostor z umivalnikom, dnevni prostor, ki se je za nas spremenil v spalnico, ter dve sobi. Na koncu bujno cvetočega vrta je stranišče »na štrbunk«. Temeljito kopel smo morali odložiti še za dva dni in nadaljevati instant kozmetiko. No, lahko bi šli v banjo, nekakšno različico savne, pa se je zanjo odločil le vodnik. Dopoldne smo si ogledali vas, ki ima šolo, manjšo trgovino, urad in sirotišnico, nima pa gostilne niti cerkve. Za ponovno postavitev slednje zbirajo sredstva, vendar gre počasi. Država s finančnimi spodbudami podpira priseljevanje v osrčje Sibirije. Hiše so večinoma lesene, ker je v njih manj hladno kot v zidanih. Na vprašanje, kakšne so temperature pozimi, so nam povedali, da je bilo lani, ko je bila mila zima, samo en teden minus petdeset stopinj Celzija.

V sirotišnici je od sedemdeset do sto otrok v starosti od šestega do osemnajstega leta, njeni začetki pa segajo v čas političnih čistk, ko so otroci ostali brez staršev. Oprema je skromna, vendar imajo čisto. Tisti dan so otroci na njivi pobirali krompir. Presenetilo me

je, da krompirja nikjer niso orali s traktorjem. Popoldne smo se s čolni peljali po istoimenski reki, se povzpeli na hrib, od koder je bil lep razgled na tajgo in rečne meandre, in dan zaključili s piknikom ob reki. Pričakovali smo, da bomo jedli ribe, pa so jih nadomestile gobe.

Bajkal in Irkutsk

Zvečer smo šli na vlak do Irkutska, potem pa nadaljevali vožnjo z avtobusom do Listvjanke ob Bajkalskem jezeru. Na poti smo si ogledali Talzy, muzej lesene sibske arhitekture na prostem in muzej o Bajkalskem jezeru z znamenitimi bajkalskimi tjujnji nerpami. Bajkalsko jezero je največje, najstarejše in najgloblje (1637 metrov) sladkovodno jezero na svetu. Ima dvajset odstotkov svetovne zaloge sladke vode. V njem živi 3500 rastlinskih in živalskih vrst, od tega je 2600 endemitov. Jezero ima tristo šestdeset pritokov, iz njega pa izteka le reka Angara. Na njej je nekaj velikih hidroelektrarn. Dolžina jezera je 636 kilometrov, širina pa od sedemindvajset do osemdeset kilometrov. V Listvjanke na obali jezera smo na tržnici jedli okusne prekajene ribe omul, kupili pa smo tudi poldrag kamen čaroid, ki ga pridobivajo v okolici, kupiti pa ga ne moreš nikjer drugje.

Po prenočitvi v prijetnem privatnem penzionu smo se s trajektom odpeljali v Port Bajkal.

Talzy - muzej lesene arhitekture

Dan smo preživel na vlaku, ki vozi po obrežju Bajkalskega jezera. Bajkalsko železnico so gradili na začetku dvajsetega stoletja. Njena gradnja je bila zahtevna zaradi številnih predorov, mostov in kamnitih pečin. Med vožnjo smo se nekajkrat ustavili. Vendar se je razočaranje z vsakim postankom povečalo. Pokrajina je res lepa, vse drugo v smeri razvoja turizma pa še zelo v povojih oziroma neizkoriščena tržna priložnost. Razlaga ob postankih je bila samo v ruskem jeziku, čeprav smo bili večinoma tuji turisti. Kupiti nisi mogel ničesar, ne na vlaku ne ob postanku. Jedilni vagon je bil prazen in skoraj ukradli smo malo tople vode. Kar zadovoljni smo bili, ko smo se vrnili v Irkutsk.

Irkutsk je najlepše sibirsko mesto. Leži ob reki Angari. Sprehodili smo se mimo najpomembnejših mestnih stavb, si ogledali eno od cerkva, ki jih obnavljajo, in pokrito tržnico. Obiskali smo tudi dekabristski muzej. Dekaber pomeni december, v katerem so se leta 1825 plemiči uprli carju, upor je bil zadušen, preživeli pa so bili izgnani. Lahko so živeli le v vaseh. Hišo, ki je bila last plemiča Volhonskega, so po njegovi pomilostitvi preselili v Irkutsk in je danes muzej.

Tretjič smo šli na transsibirski vlak. Čez reko Selengo, ki se v delti izliva v Bajkal, skozi veliko železniško križišče Ulan Ude in bili smo na rusko-mongolski meji. Naš naslednji cilj je bil Ulan Bator.

Bajkalska obala

Ulan Ude

Zapuščamo Sibirijo

KOLOFON

Gorenjski glas je osrednji gorenjski časopis, ki pokriva širše območje Gorenjske. Je časopis z bogato tradicijo, saj neprekinjeno izhaja že od leta 1947, njegovi zametki pa segajo v daljne leto 1900. Kot poltednik izhaja ob torkih in petkih v nakladi 19 tisoč izvodov. Je neodvisen, politično uravnotežen časopis z novicami, predvsem z vseh področij življenja in dela Gorenjcev, pa tudi širše. Pišemo o vsem, kar ljudi zanima, ali kot pravimo: Gorenjski glas za vas beleži čas. V dobrem in slabem. V veselju in žalosti. Za vas sprašujemo, kaj je novega. Zaradi vas zastavljamo tudi neprijetna vprašanja. Morda vas kdaj kaj naučimo. In seveda poskrbimo za sprostitev in zabavo. Samo zaradi vas predemo misli. Na glas. Časopis dopolnjujemo z brezplačnimi prilogami, kot sta Moja Gorenjska, Kranjčanka, ter ob koncu leta z letopisom GORENJSKA - darilom pred božično-novoletnimi prazniki. Če vas poleg branja Moje Gorenjske zanimajo tudi novice iz vse Gorenjske, vas vabimo k naročilu na časopis Gorenjski glas. Kot novemu naročniku vam bomo prve tri mesece časopis prinašali brezplačno (če boste naš naročnik vsaj eno leto) in vas presenetili z darilom ter z drugimi ugodnostmi. Dobrodošli v družbi naročnikov Gorenjskega glasa.

MOJA GORENJSKA, ISSN 1581-615X, izhaja kot priloga poltednika Gorenjski glas v nakladi 19.000 izvodov. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj, Bleiweisova cesta 4, 4000 Kranj. Odgovorna urednica: Marija Volčjak, uredništvo: Gorenjski glas, vodja oglašnega trženja Mateja Žvižaj. Oblikovanje: Matjaž Švab. Priprava za tisk Gorenjski glas, d. o. o., Kranj. Tisk: Delo, d. d., Tiskarsko središče. Distribucija: Pošta Slovenije, d. o. o., Maribor. Uredništvo, naročnine, oglasno trženje: Bleiweisova cesta 4, Kranj, telefon: 04/201-42-00, telefax: 04/201-42-13. E-pošta: info@g-glas.si, mali oglasi: telefon 04/201-42-47. Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek in petek od 7. do 15. ure, sreda od 7. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto. MOJA GORENJSKA, številka 6, september 2013, je priloga 76. številke Gorenjskega glasa, ki je izšla 24. septembra 2013.

SLOVENCİ LJUBIMO MOTORJE

Konec avgusta češko mesto Brno gosti najboljše svetovne motocikliste.

Peter Košenina

Svetovno motociklistično prvenstvo že zelo dolgo ni bilo tako zanimivo in razburljivo, kot je v letošnji sezoni. Napete dirke privabljajo gledalce k televizijskim ekranom, tiste najbolj vnete ljubitelje pa tudi na dirkališča. Dirkališče v češkem Brnu je Slovincem gotovo najljubše.

Približno šest ur vožnje z avtomobilom je potrebnih, da pridete do pet kilometrov dolge steze, ki slovi po zahtevnosti do motociklov in dirkačev na eni strani ter prijaznosti do gledalcev na drugi. Dirkališče so sredi osemdesetih let zgradili tako, da tudi tisti z najcenejšimi vstopnicami vidijo dirkače enako dobro kot tisti, ki si lahko privoščijo mesta na tribunah. Že pred dvema desetletjema in pol je to privabljalo gledal-

ce, enako pa je še danes. Nemci, Avstrijci, Poljaki, Madžari in seveda Slovenci se v velikem številu zgrnejo v mesto ali na travnike okrog dirkališča, kjer se zvečer zabavajo v preprostih kampih, podnevi pa uživajo v predstavah na stezi. Letos si je dirko ogledalo več kot 142 tisoč gledalcev, v celem koncu tedna pa je na dirkališče vstopilo preko 220 tisoč ljudi. Slovencev nas je bilo več kot druga leta. Ušesom prijetno domačo

01. Španska trojica Jorge Lorenzo, Marc Marquez in Dani Pedrosa ima v rokah letošnje svetovno prvenstvo razreda MotoGP.

02. Valentino Rossi po dveh slabih letih pri Ducatiju z Yamaho ne najde prave forme.

03. Brhka dekleta so nepogrešljiv del motociklističnih dirk.

04. Španci Dani Pedrosa, Marc Marquez in Jorge Lorenzo prevladujejo v letošnjem prvenstvu razreda MotoGP.

02

03

04

govorico in plapolanje slovenskih zastav je bilo slišati in videti na vseh koncih. Slovenske registrske tablice je bilo opaziti povsod. Veliko rojakov se je tja pripeljalo z motocikli, pa tudi avtomobili in kombiji. Če se odločiš za bivanje v kampu, moraš s seboj pripeljati najmanj šotor, za udobnejše bivanje pa še veliko več, zato so avtomobili z več prostora dobrodoležji.

Brno je Slovincem blizu predvsem zaradi cenovne dostopnosti. Najcenejša tridnevna vstopnica je letos stala 82 evrov, s čimer si na italijanskih dirkališčih lahko privoščite morda le vstopnico za nedeljo, ko je na sporedu dirka. Stroški za gorivo, hrano in pijačo ter tri nočitve v kampu so znašali približno 200 evrov, kar pravim ljubiteljem motociklizma ne predstavlja prevelikega stroška. Seveda se na dirkališču denarja z lahkoto znebite. Navijaški rekviziti so dragi, čepice v barvah Valentina Rossija, na primer, stanejo po 30 evrov, otroške majice 35, puloverji iz velurja ali jakne pa vsaj dva-, tri-, nekatere celo štirikrat toliko. Navijači pač predstavljajo priložnost za dober posel.

Kot že vso sezono so tudi v Brnu glavno vlogo igrali Marc Marquez, Jorge Lorenzo in Dani Pedrosa. Dvajsetletni

07

novinec Marquez je prijetno presenečenje sezone, saj se je brez izkušenj dirkanja z najmočnejšimi motocikli takoj pridružil najboljšim. Sredi septembra, ko smo tole pisali, je bilo za dirkači trinajst dirk in dvajsetletni Španec jih je dvanajst končal med prvimi tremi, zmagal je petkrat, od tega štiri dirke zapored. Najboljši Yamaha dirkač Jorge Lorenzo je moral dati od sebe vse, če se je želel boriti za zmago, Dani Pedrosa, ki je dirkal z enako hondo kot Marquez, pa v ključnih trenutkih dirk ponavadi ni zdržal tempa mladega rojaka. Marquez je z zmago v Brnu še povečal bazo svojih navijačev, ki jih je iz tedna v teden več.

Češka dirka je že nekaj let najbolje obiskana od vseh, s takimi predstavami najboljših pa ni razloga, da ne bi bilo tako tudi prihodnje leto.

05. Valentino Rossi je mojster zabavanja navijačev.

06. Dirka je bila napeta in do konca negotova. Najboljši je bil Marc Marquez (prvi z leve).

07. Najboljši trije se po dirki »spopadejo« še s šampanjcem.

08. Gorenjci so redni gostje dirkališča v Brnu. Na fotografiji je skupina navijačev iz Tržiča, Škofje Loke in Medvod, ki se vsako leto poda na Češko.

09. Marc Marquez je po trinajstih dirkah prvenstva v vodstvu in ima lepe možnosti za osvojitve naslova prvaka.

08

09

Hrana iz gozda je nekaj najboljšega, kar lahko ponudimo svojemu telesu. Če radi zahajate v gozd in nabirate plodove, kot so čemaž, koprive, divji šparglji, smrekovi vršički, bezeg, gozdni sadeži, gobe, lešniki in kostanj, boste v tem priročniku dobili veliko idej za pripravo okusnih in zdravih jedi.

Redna cena priročnika je 12,50 EUR. Če knjigo kupite ali naročite na Gorenjskem glasu, je cena le

10
EUR

+ poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova 4 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

Ko boste v roke prijeli drugi del knjige Dva požrešna Italijana in jo prelistali, se vam bodo pocedile sline ob čudovitih fotografijah jedi iz različnih italijanskih pokrajin in nemudoma boste želeli poprijeti za kuhalnico. Skratka, vaši jedilniki bodo obogateni za 80 novih okusnih jedi.

Redna cena trdo vezane knjige je 26,90 EUR. Če knjigo kupite ali naročite na Gorenjskem glasu, je cena le

22
EUR

+ poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova 4 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

Priročnik za sladokusce je delo večkrat nagrajene slaščičarke Alenke Kodele, ki je za bralce pripravila 120 sladice za različne priložnosti, obsega pa: pripravo dekoracije, sadne, kremne, čokoladne sladice ter frapeje, sorbete in osvežilne napitke.

Redna cena priročnika je 12,50 EUR. Če knjigo kupite ali naročite na Gorenjskem glasu, je cena le

10
EUR

+ poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova 4 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

Si želite sami izdelati alkoholni napitek, kot je liker, ali sadje namesto v kompot namočiti v žganje? Potem je knjiga **Sodobna žganjekuha** prava za vas, saj vas bo seznanila s teorijo žganjarstva ter z recepti za različne žgane pijače, kot so slivov, orehov ali zeliščni liker in še veliko drugih.

Redna cena priročnika je 16 EUR. Če knjigo kupite ali naročite na Gorenjskem glasu, je cena le

13
EUR

+ poština

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova 4 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

NAJ GREJE POCENI IN UDOBNO

Izbira ogrevalnega sistema ni preprosta. Izbrati sodobno in dražje ali danes nekoliko privarčevati in več plačevati skozi leta uporabe? Pomaga naj strokovnjak.

Boštjan Bogataj

Slovinci še vedno gradimo na podlagi stroškov gradnje, stroški uporabe ostajajo na drugem mestu. To je le en od načinov razmišljanja, ki bi ga radi spremenili v Združenju za trajnostno gradnjo Slovenije, ki prav danes na Brdu pri Kranju gosti 1. konferenco trajnostne gradnje. Trajnostno razmišljanje v primeru stroškov je, da preračunamo vse stroške, od začetka investicije do konca življenjske dobe stavbe. Ti pa govorijo, da stroški uporabe (obratovalni stroški)

znašajo do 80 odstotkov celotne investicije.

Ker se bomo v tem prispevku posvetili ogrevanju, je na mestu vprašanje: se je bolje ob izgradnji ali (energetski) prenovi hiše, ko smo porabili že veliko evrov, odločiti za kvaliteten ogrevalni sistem ali cenejšega in ga morda čez leta zamenjati? Robert Smodiš, predsednik prej omenjenega združenja, je jasen: »V Sloveniji smo energetsko učinkovitost in rabo obnovljivih virov ogrevanja osvojili, marsikaj drugega na področju trajnostnega bivanja še ne. Trajnostni pogled zajema vse življenj-

ske stopnje, od načrtovanja, uporabe do razgradnje vseh elementov stavbe.«

Torej tudi ogrevalnega sistema. Če se ustavimo zgolj pri stroških: morda so začetni stroški investiranja v ogrevalni sistem z uporabo obnovljivih virov energije res nekoliko višji, ob zaključku življenjske dobe pa so absolutno nižji kot pri uporabi sedaj že zastarelih, a še vedno najbolj razširjenih ogrevalnih sistemov (kurilno olje in podobno). Morda velja poudariti še, da še tako sofisticiran ogrevalni sistem brez spremljajočih ukrepov ne bo pomenil nič: ob še tako kvalitetni

TRGOVINA
ZA TOPLE ZIMSKE DNI

KAMIN

SAVAL

Sanacije dimnikov z nerjavečimi cevmi
Povrtavanje in montaža, Diamantno vrtnanje
G 041 229 246

Možnost popustov
in obročnega
odplačevanja

www.dimniki-kamini.si

Na zalogi **jeklene dimne cevi za kamine** v črni in sivi barvi in dimniški kompleti v črni in sivi barvi. Na zalogi tudi **18 vrst steklenih podložnih plošč** (črne in transparent)

Razstavljenih je 40 kaminov:
HASE NOVO: Kamini nemškega proizvajalca z visokim izkoristkom in sistemom proti sajenju stekla na vratih.
RIKA: Kvalitetni avstrijski kamini. Sistem proti sajenju stekla na vratih in za optimalno doziranje zraka v kamin.
NORDICA: Italijanski design, ugodne cene, raznovrstnost materialov.

HASE kamini na polena izdelani v Nemčiji z večkrat nagrajenim inovativnim dizajnom in odličnimi rezultati testiranj.

NUDIMO VAM:

- Vstavev nerjavečih tuljav in povrtavanje
- Ureditev dostopa do dimnikov na strehi
- Podiranje dotrajanih dimnikov
- Kondenzacijski odvodniki
- Zidava novih dimnikov
- Sanacije z koaksialnimi dimovodi
- Montaža nerjavečih kap dimnikov
- Prezračevanje kotlovnice
- Menjava dimniških vrat
- Izračun presekov in vsa ostala dela, ki so potrebna, da bo vaš dimnik varen in funkcionalen
- Montaža troslojnih nerjavečih (fasadnih) dimnikov

DOSTAVA V STANOVANJE, PRIKLOP NA DIMNIK!

- Kamini na polena in pelete
- Kotli za centr. ogrevanje na pelete
- Kamini za centralno ogrevanje (etažno)
- Kaminski vložki
- Pribor za kamine
- Dimne cevi in priključki
- Podložne steklene plošče
- Štedilniki na trda goriva
- Sanacija dimnikov
- Ogled in svetovanje

SAVAL, ALEŠ AVSENEK D.O.O., Kranjska cesta 2, 4240 Radovljica (ZA GORENJSKO BANKO v Radovljici)
 G 040 364 636, T 04 53 000 40, F 04 53 000 41, www.dimniki-kamini.si, info@dimniki-kamini.si

Delovni čas: od 9.00 do 18.00, sobota: od 9.00 do 12.00, nedelja in prazniki zaprt

Že 15 let z vami!

**SENČILA®
ASTERIKS**

www.asteriks.net

SVET SENČIL

- tende - markize
- žaluzije (zunanje in notranje)
- rolete ■ panelne zavese
- komarniki ■ screen roloji ■ roloji
- rolo garažna vrata ■ plise zavese

**SVETOVANJE, IZDELOVANJE,
MONTAŽA IN SERVIS**

Peter Rozman s.p.

Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, Slovenija

T: 04 59 55 170

G: 041 733 709

E: info@asteriks.net

Obiščite nas v našem razstavnem salonu.

toplotni črpalki (ali kakem drugem ogrevalnem sistemu) boste ob slabo ali neizolirani hiši plačali veliko za ogrevanje.

Tradicionalno, a sodobno

V nadaljevanju bomo pregledali najrazličnejše možnosti ogrevanja, začeli pa z najstarejšo obliko ogrevanja. V zgodovini je bila biomasa najpomembnejši energetski vir in ima še danes zelo pomemben delež pri oskrbi z energijo (toplota, hlajenje in elektrika), je celo najpomembnejši nefosilni vir energije. Najpogosteje uporabljamo les, lahko bi tudi rastline, kmetijske, komunalne ali industrijske odpadke.

Dobri kotli na lesno biomaso so dražji od kotlov na plin ali kurilno olje, vendar ima celoten sistem veliko prednosti. V zadnjih letih so se pri nas uveljavile sodobne peči na polena, peči na sekance in pelete. Peči na polena so danes sodobne, z zelo dobrimi izkoristki in omogočajo celodnevno delovanje peči brez posegov. Za dobre rezultate potrebuje tudi hranilnik toplote, s tem pa nekoliko več prostora.

Peč na sekance ali drobljen les so podobni prej opisani verziji, vendar je takšna peč bolj praktična, saj vse poteka avtomatično. Vsakih nekaj tednov napolnimo zalogovnik s sekanci in to je to. Izkoristek je visok, takšen ogrevalni sistem pa žal potrebuje še več prostora (zato jih uporabljajo predvsem v industriji in arji in podobno). Toliko bolj primerno je zato ogrevanje s peleti, saj potrebuješ manjši skladiščni prostor. Peleti so primerno osušeni stiskanci iz žago-

vine, njihova energetska vrednost je velika.

Kaj izbrati? Če imate možnost pridobivanja drv v lastnem gozdu ali ugoden nakup pri znancu, se je najbolje odločiti za polena, saj bo uporaba s tem najcenejša. Če te možnosti nimate, se odločite za pelete. Kupovali jih boste sproti, na nekaj tednov, morda na dva meseca, stroški ogrevanja se tako porazdelijo.

Energija zemlje, zraka ali vode

Toplotna črpalka toploto jemlje iz toplotnega vira, jo nekoliko dogreje s pomočjo elektrike in odda v ogrevalni sistem. Toplotne črpalke so primerne za nizkotemperaturno ogrevanje, torej za energetske varčne hiše, priporočljivo je talno in stensko ogrevanje, z njimi lahko poleti prostore hladimo.

Glede na vir toplote ločimo več vrst toplotnih črpalk, pomembno pa je, da pridobimo dovolj toplote s pomočjo toplotne črpalke. Katero izbrati? To naj vam pove strokovnjak, upoštevati je treba številne parametre! Poznamo črpalke zemlja voda, voda voda in zrak voda, pomenijo pa, kateri vir bomo izrabili: toploto zemlje, talne vode ali zunanji zrak.

Pri prvi izbiri morate imeti na voljo kar veliko površino (vrt ali dvorišče) ali izvrtati vrtino, pri drugi je pomembno, da pridobite koncesijo za izkoriščanje vodnega vira. Toplotna črpalka voda voda je zelo primerna, saj vse leto ohranja temperaturo okoli 10 stopinj Celzija. Morda najbolj pogosta izvedba zadnjih let je črpalka zrak voda, saj je najcenejša, vendar njen izkoristek pada z zunanjo

temperaturo. Preprosto povedano: ko so temperature nizke, toplotna črpalka nima učinka, ogrevate se le s pomočjo elektrike.

Sonce greje tudi pozimi

Če je stavba postavljena na ugodni lokaciji (ne pa nujno povsod po Sloveniji), je mogoče izkoristiti tudi energijo sonca. V tem primeru niso dovolj le kvalitetni sprejemniki sončne energije, ampak tudi zalogovnik, ki bo shranil dovolj energije za oblačne dni.

S pomočjo sonca se tako ali tako ogrevamo praktično vsi. Če imamo le dovolj kvalitetna in velika okna. Pretiravati ne smemo, saj bi s tem lahko tudi povečali toplotne izgube, ko ni sonca, poleti pa bi bili prostori pregreti. Naprave za sprejem sonca so lahko del fasade oziroma ovoja stavbe. Prav dobra izolacija je pogoj za t. i. sončno hišo, poleti tudi zunanja senčila, da o prezračevalnem sistemu ne govorimo. S sodobnimi gradbenimi materiali je možno doseči vse, tudi pasivno gradnjo, prej pa se posvetujte s strokovnjakom.

Na začetku cenejše

Ja, stroški so pri uporabi lesne biomase in drugih obnovljivih virov energije nižji kot so pri uporabi fosilnih goriv, ki jih bomo spoznali v nadaljevanju. Vendar so stroški investicije pri slednjih bistveno nižji. Uporaba peči na lahko kurilno olje nam omogoča ogrevanje prostorov in pripravo sanitarne vode. Potrebujemo poseben prostor (kurilnico) za

Trstenik 15, 4204 Golnik

Na peči **5** let garancije

Peč na lesno biomaso kombinacija drva - peleti

Bojlerji, hranilniki tople ogrevalne vode

Peč na trda goriva

Peč na tekoča goriva

Možna subvencija

Slike je simbolična

Bojlerji iz nerjaveče kovine

Zg. Brnik 143, 4207 Cerklje
tel.: 04/25-26-650, GSM: 041/734-018
www.vrecek-peci.com

Če je stavba postavljena na ugodni lokaciji (ne pa nujno povsod po Sloveniji), je mogoče izkoriščati tudi energijo sonca. V tem primeru niso dovolj le kvalitetni sprejemniki sončne energije, ampak tudi zalogovnik, ki bo shranil dovolj energije za oblačne dni. S sodobnimi gradbenimi materiali je možno doseči vse, tudi pasivno gradnjo, prej pa se posvetujte s strokovnjakom.

peč in za hrambo cisterne s kurilnim oljem. Vsake toliko moramo poskrbeti, da je cisterna primerno očiščena, vsako leto je treba temeljito pregledati filtre in gorilnike. Sodobni kotli so majhni, kurilno olje lahko naročimo pri različnih dobaviteljih, vendar se cene bistveno ne razlikujejo. Žal pa so cene, tudi z vidika, da gre za enega najbolj razširjenih ogrevalnih sistemov, vse višje.

Dokaj poceni in vsaj zaenkrat tudi ob uporabi ne predragi pa so sistemi ogrevanja na infrardeče grelne panele. Ti paneli so kot slike, vsečni, porabijo malo energije in so enostavni za montažo. Huh, se sprašujete o čem teče beseda? Paneli pretvorijo električno energijo v infrardeče toplotno valovanje, obešeni so na steni ali stropu, lahko jih postavimo tudi kot prosto stoječe v prostoru. Paneli se ogrejejo od 90 do 120 stopinj, ne žarijo, vendar oddajajo toploto, kot bi stali na soncu. Plusi tovrstnega ogrevanja pred centralnim ogrevanjem so: majhna ali ničelna izgube energije, ogrevanje je naravno, brez kroženja zraka, prašnih delcev ni.

Ne pozabimo na ogrevanje s plinom. Poznamo dve vrsti plina: zemeljski in utekočinjen naftni plin. Oba sta razmeroma poceni, prvega ponavadi dobavljajo po omrežju in se ga plačuje po mesečni porabi. Utekočinjen naftni plin shranjujemo plinohramih. Pri obeh velja, da je uporaba preprosta, poceni, pomembni sta tudi čistost in ekonomičnost.

VREČEK AGRO d.o.o. Kranj, Mirka Vadnova 22, 4000 Kranj, tel. +386 (04) 2041 479, 2341 740, fax. +386 (04) 2041 482
www.vreckek-agro.si, e-pošta: vreckek@vreckek-agro.si

<p>kombinirane peči HITOP za centralno ogrevanje na trda goriva, olje in pelete</p> 	<p>škropilnice</p>
	<p>pršilniki</p>
	<p>črpalke</p> <p>črpalke za pretakanje gnojevke</p> <p>pretok 1600 l/min, pritisk do 2 bara</p>
<p>pravo in zračno orožje</p> <p>loki in samostreli</p> 	<p>Vrata za mačke in pse, daljinske ovratnice za trening.</p>
<p>www.vreckek-agro.si</p>	

OKNA ŠEMRL – ENERGETSKO VARČNA OKNA

V Mizarstvu Šemrl, družinskem podjetju iz Planine s tradicijo izdelave oken že od leta 1895, dajemo poseben poudarek na energetske učinkovitost, kvalitetno obdelavo in dolgo življenjsko dobo naših izdelkov.

Stavbno pohištvo ima klasično vogalno vez, kar zagotavlja optimalno stabilnost izdelka, štirisistemsko površinsko zaščito za dolgo življenjsko dobo in okovje z možnostjo režnega prezračevanja.

Lastna montažna ekipa poskrbi za kvalitetno vgradnjo po RAL smernicah in vsa zaključna dela. Našim kupcem nudimo brezplačno svetovanje, meritve na objektu, pripravo ponudbe in pomoč pri izpolnjevanju vloge za pridobitev nepovratnih sredstev Eko sklada.

Z osebnim pristopom, kakovostnimi izdelki in profesionalno montažo stavbnega pohištva bomo zanesljivo izpolnili vaša pričakovanja, saj za nas niste le enkratni kupec, temveč partner, ki smo mu vedno na voljo.

Obiščite nas v našem razstavnem salonu. Z veseljem vam bomo pripravili ponudbo.

OKNA ŠEMRL

Izkoristite
jesenski popust
v višini DDV-ja

- SMREKA
- MACESEN
- LES/ALUMINIJ

www.oknasemrl.eu

Brezplačne informacije:

051/628-505

Razstavni salon:

Planina 189 • 6232 Planina

MIZARSTVO ŠEMRL

Tradicijska izdelava oken od leta 1895

VSE ZA JESENSKO DELO NA VRTU IN UREDITEV GROBOV!

Slogin Infofon:
04 20 14 950

**Sadike sadnega drevja,
grmovnic, trajnic.**

SLOGINA
Špajza

**SVEŽE IN
DOMAČE**

Novost v Kmetijsko-vrtnarskem centru Kranj Slogin vrt je kozolec, pod katerim smo vam pripravili Slogino ŠPAJZO, ki se ponaša z izbrano ponudbo doma pridelanih in ekoloških živil: krompirja, zelja, moke, testenin, rastlinskih olj, medu, mesnih in mlečnih izdelkov, pijač, marmelad ...

PRODAJA IN SERVIS KMETIJSKE MEHANIZACIJE

ODKUP IN PRODAJA PRIDELKOV IN LESA

TRGOVINA ZA KMETOVALCE IN VRTIČKARJE

KŽK KMETIJSTVO - POLJEDELJSTVO IN ŽIVINOREJA

VETERINARSKA AMBULANTA

UGODNO!

**Pesek in zemlja za grobove,
mačehe, krizanteme,
sveče, ikebane,
nagrobni aranžmaji...**

**KVC SLOGIN VRT
IN CVETLIČARNA NAKLO**

**Rezano cvetje,
ikebane,
žalni venci,
aranžmaji,
darilni program...**

**OBIŠČITE NAS V NAŠIH KMETIJSKO
VRTNARSKIH IN TEHNIČNIH CENTRIH:**

**KVC SLOGIN VRT Kranj, Šuceva 27,
KVC Sloga Naklo, Cesta na Okroglo 1/a,
KTC Sloga Šenčur, Kranjska cesta 29.**

ODPRTO:

**vsak delavnik od 7^h do 19^h,
sobota od 7^h do 13^h.**

JESENSKE ZASADITVE VRTOV IN GROBOV

»Veliko napako delajo vsi, ki z jesensko zasaditvijo čakajo do zadnjega. Če tik pred prvim novembrom, ko hitimo urejat grobove, vreme ni lepo, se mačehe ne ukoreninijo. Posadimo jih že prej, da se lepo ukoreninijo in obstanejo do spomladi,« svetuje krajinska arhitektka Suzana Škofic.

Suzana P. Kovačič

Za jesenske zasaditve vrtov in grobov lahko dobimo navdih v naravi, oblikujemo jih z lastno domišljijo in iznajdljivostjo, veliko pa štejejo tudi izkušnje strokovnjakov. »Če niste prepričani o tem, kako bi zasadili vrt, kako bi uredili grob, katere rastline sodijo skupaj, katere pa so morda s svojimi koreninami preveč agresivne za plitvo nasaditev, se posvetujte z nekom, ki se na to spozna,« je dejala Suzana Škofic, krajinska arhitektka, zaposlena v Kmetijsko vrtnarskem

Za celotno izvedbo vrta je potreben ogled terena in na podlagi tega se izriše načrt. Načrtovanje namreč zahteva poznavanje terena, rastlin, njihovih zahtev in možnosti oblikovanja prostora z njimi.

Jesenski vrt

centru Sloga v Naklem, in nadaljevala: »Ukvarjamo se tudi z dejavnostjo urejanja vrtov in v primeru, da se stranka odloči za svetovanje in načrtovanje, prisluhnem njenim željam in na podlagi skupnega dogovora lahko pripravim skico načrta. Za celotno izvedbo vrta je potreben ogled terena in na podlagi tega se izriše načrt. Načrtovanje namreč zahteva poznavanje terena, rastlin, njihovih zahtev in možnosti oblikovanja prostora z njimi. Oblikovanje vrta je precej različno, glede na moderno arhitekturo, ali tradicionalno, kmečko hišo, opozarja Suzana Škofic: »Vrt ob stari kmečki hiši ne more biti geometrijskih oblik, pač pa je t. i. krajinsko oblikovan vrt. Na srečo je že malo minila evforija japonskih vrtov; japonski javor na primer ni avtohtona rastlina slovenskega okolja. Naši gozdovi in travniki nam ponujajo čudovite grmovnice in cvetlice. Žal je na naših balkonih malo gorenjskih nageljnov, čeprav je ta za vzgojo res kar zahteven. Na preprosti, minimalistični zunanosti hiše lahko ustvari čudovit kontrast, poleg tega pa nas razveseljuje s cvetenjem pozno v jesen.«

Zakaj ne krizantema?

Grmovnice, trajnice, enoletnice, vse se prepletajo in dopolnjujejo na vrtovih in grobovih čez vse leto. Barve se spreminjajo tako, kot se

spreminjajo letni časi. »Že kar klasika v jesenskem času so resa, calocephalus, razne trajne trave, živobarvne ciklame, mačehe, krizanteme ... Zasaditve so lahko klasične, lahko pa tudi malce drugačne, bolj izvirne. Večina strank, vsaj taka je moja izkušnja, se odloča za klasično zasaditev z mačehami. Veliko napako delajo vsi, ki z jesensko zasaditvijo čakajo do zadnjega. Če tik pred prvim novembrom, ko hitimo urejat grobove, vreme ni lepo, se mačehe ne ukoreninijo. Posadimo jih že prej, da se lepo ukoreninijo in obstanejo do spomladi,« svetuje sogovornica in dodaja: »Pri nasaditvah grobov je treba biti pazljiv, saj rastlina, ki ima močno korenino, lahko poškoduje nagrobni spomenik. Prav tako ni priporočljivo izbrati grmovnice, ki bi se na grobu preveč razrasla, ali pa jo odstranimo že prej, preden naredi preveč škode.

Krizantema pri Nemcih in Japoncih pomeni življenje, podarjajo jo ob rojstvu. Pri nas pa je prevladal njen nasprotni simbolni pomeni, kot sta minljivost in žalovanje za umrlimi, saj je to edina cvetlica, ki je bila včasih prisotna na naših vrtovih in je cvetela v pozno jesenskem času vseh svetih,« je dejala Suzana Škofic in zaključila, da zasaditev groba zaokroži tudi okrasni pesek, sveča ... »Tistim, ki so zelo zaposleni in nimajo veliko časa za urejanje groba, starejšim ali pa tistim, ki imajo grob svojca daleč, lahko tudi mi urejamo grob.«

UREJANJE VRTOV

Marko Andrej s. p., Zgornji Brnik 125
Telefon: 04/25 22 701, GSM: 041/519 870

Načrtovanje in urejanje vrtov, parkov ...

- sejanje trave in polaganje travne ruše
- sajenje in obrezovanje grmičevja
  - strojno zračenje trate
  - obrezovanje sadnega drevja

IZ ZEMLJE JE POKUKALA TUDI AJDA

Na natečaj Hrana in zdravje za delovna mesta se je prijavilo 155 natečajnikov iz cele Slovenije, od tega na Gorenjskem trinajst vrtničkarjev, štiri kmetije in tri javne ustanove. Komisija je pred kratkim obiskala vrtec Čenča v Kranju.

Suzana P. Kovačič

Kranjski vrtni so z enoto Čenča sodelovali na vseslovenskem natečaju Hrana za zdravje in delovna mesta, ki so ga pripravili skupaj ekipa Požen Evrope in evropska poslanka Zofija Mazej Kukovič. »V Kranjskih vrtcih že kar nekaj časa dajemo velik poudarek lokalno pridelani hrani, tako smo že leta 2011 objavili razpis za dobavo živil iz lokalnega okolja. Zato smo se tudi odzvali na ta natečaj. V več naših enotah že imamo zeliščne vrtničke, v Čenči pa smo se odločili tudi za zelenjavnega. Tudi zelenjavne vrtničke bomo razširili na enote, kjer je to mogoče,« je povedala Katarina Jevšjak, organizatorica prehrane v Kranjskih vrtcih. »Naredili smo načrt, kje in kako bomo kaj zasadili, v vse, kar smo

počeli, so bili vključeni otroci. Spremembe in rast posajene zelenjave smo pogosto opazovali, poimenovali in postorili, kar je bilo treba. Sadike in seme so prinašali tudi starši,« so povzele vzgojiteljice vrtca Čenča.

Na natečaj Hrana in zdravje za delovna mesta se je prijavilo 91 vrtničkarjev, 38 kmetij in 26 javnih ustanov, kot so vrtci, zavodi, šole, fakultete. »Skupaj imamo 155 natečajnikov iz cele Slovenije, od tega na Gorenjskem 13 vrtničkarjev, 4 kmetije in 3 javne ustanove, poleg Kranjskih vrtecev še Vrtec Bled in Osnovno šolo Jela Janežiča Škofja Loka. Gorenjska ni najbolje zastopana, glede na odziv natečajnikov po celotni Sloveniji pa bomo takoj po razglasitvi rezultatov konec oktobra objavili nov natečaj. Na ta način bomo ohranjali vezi v skupnosti, ki smo jo s tem natečajem oblikovali, širili zavedanje o pomembnosti

zdrave prehrane za zdravje in zavedanje o pomembnosti lokalno pridelane hrane in o možnostih podjetništva na teh področjih,« je pojasnila Špela Menih Novak, lokalna asistentka evropske poslanke Zofije Mazej Kukovič. Član komisije Matija Cotman pa je oglel zelenjavnega vrtnička v vrtcu Čenča strnil: »Lično in poučno, lahko je vzorčni primer za druge vrtece in šole. Je primer pridelave na pragu vrtca v urbanem okolju. Otroci se s tem veliko naučijo.«

Štiriletna Neli je povedala, da je pomagala saditi zelenjavo in da je zrasla rdeča pesa. Petletni Vid je bil najbolj ponosen na to, da je iz zemlje pokukala ajda. Štiriletna Lucija je pomagala saditi korenje in ga tudi pobrala, ko je bilo dovolj veliko, petletna Taja pa je razložila, da je bilo treba populiti tudi plevel, da je zelenjava lahko zrasla.

Otroci so aktivno sodelovali pri delu od sajenja do pobiranja pridelkov v zelenjavnem vrtu. / Foto: Gorazd Kavčič

IZPOSOJENI POGLED NA GORE

Del novega zdravilnega vrta v kranjskem Centru Korak je tudi kotiček za umirjanje ali skriti kotiček. Kotiček daje izrazit občutek varnosti, pomemben element je tudi t. i. izposojeni pogled na gore v daljavi, ki nas zamoti in preusmeri pozornost na bolj optimistične misli.

Suzana P. Kovačič

V kranjskem Centru Korak so v petek uradno odprli zdravilni vrt, ki sta ga zasnovali zdravnica Zora Vadnjal Gruden in njena sestra, krajinska arhitektka Breda Bernik. »V Koraku, centru za osebe s pridobljeno možgansko poškodbo, so želeli zeleno površino pred zgradbo v okviru študijskega krožka spremeniti v zdravilni vrt, torej prostor, kjer bodo uporabniki in zaposleni lahko dosegali boljše rezultate rehabilitacije s pomočjo vpliva narave, ki pomaga pri zdravljenju

V toku različnih predavanj in ozaveščanja o uporabi zdravilnega vrta je prišlo do srečanja zdravnice Zore Vadnjal Gruden z Matejo Korošec, direktorico kranjskega Centra Korak. Njihove potrebe in želje so se ujele z možnostjo, ki jo daje uporaba zdravilnega vrta za delo z uporabniki Centra Korak. Ob sodelovanju osebja Centra Korak, krajinske arhitektke Brede Bernik in z uporabo znanja Zore Vadnjal Gruden so prišli do realizacije zamisli v načrt. Veliko ljudi dobrega srca je zatem pomagalo s prostovoljnim delom in donacijami in tako je danes zdravilni vrt Centra Korak tukaj. Postavljen, zasajen.

Od leve: Mateja Korošec, Zora Vadnjal Gruden in Breda Bernik / Foto: Gorazd Kavčič

in blaži simptome stresa,« je povedala Zora Vadnjal Gruden in izpostavila zdravilne učinke, ki pravzaprav veljajo za vse zdravilne vrte: »Poveča se nadzor nad upravljanjem s situacijo, v kateri smo, izboljša socialno podporo, spodbuja telesno aktivnost, s svojimi elementi človeka zamoti in mu pomaga pregnati osredotočenost na žalostne, neprijetne misli.«

Snovalki zdravilnega vrta v Centru Korak sta ob sprehodu po vrtu razložili, da je v njem oblikovanih več tematskih področij, ki so jih uporabniki že sami nakazali s svojo uporabo, tem koticom pa sta z ureditvijo zdravilnega vrta dodali nov poudarek in svežo podobo: »... kot so tlakovana pot, dvignjena greda, ki omogoča stik in delo z različnimi rastlinami tudi osebam na invalidskih vozičkih, prostor za nastope, skriti koticček, sredinski prostor za pogovor, športno aktivni del z namiznim tenisom in kegljanjem ter klopca z mizo za sestanke, druženja, smeh, petje ... Tako je na vrtu sedem tematskih delov in že ta možnost izbora prostora ali načina zaporedja aktivnosti daje terapevtu in uporabniku tisto moč nadzora nad dogajanjem, ki je tako pomembna za boljše sodelovanje v zdravljenju in obvladovanju stresa.« Dvignjena greda npr. je primerna tudi za trening finomotorike prstov, rok in natančnosti koordinacije. »Vsi grmi in rastline so izbrani tudi z mislijo na možnost uporabe v procesu terapije: za nabiranje plodov, trganje listov, oblikovanje ... Ob izbiri rastlin sva bili z Bredo pozorni na dejstvo, da so različne barve zasaditev in različne teksture listov pomembne za različna razpoloženja,« je še pojasnila Zora Vadnjal Gruden.

»Dolgo časa smo že sami skušali urejati vrt pred Centrom Korak, vendar tega nismo znali dobro osmisлити. Prostor je majhen, želja je bilo veliko. Čutili smo, da je vrt lahko dodana vrednost predvsem v spomladanskem in poletnem času, ko pridobimo veliko dnevno sobo. Premaknilo se je potem, ko smo se srečali z Zoro Vadnjal Gruden in Bredo Bernik. Zdravilni vrt sta zasnovali do potankosti,« je strnila Mateja Korošec, direktorica Centra Korak.

TRGOVINA LESCE

Tel.: 04/53 53 616

E-pošta: aleksander.dijak@kgz-sava.si

ODPRTO:

Pon. - pet.: 8.-19. ure

Sob.: 8.-12. ure

- domači koticček; rezanci, jabolčni sok in kis, drobno pecivo, med, vino, suhomesnati izdelki, mlečni izdelki, marmelade, moka, zelišča, čaji ...
- bogata ponudba OZIMNICE slovenskih proizvajalcev
- sadike sadnega drevja
- mačehe, sveče, nagrobne vaze, pesek in zemlja za grobove

Rožna dolina 50,
4248 Lesce
Tel.: 04/53 53 610,
Faks: 04/53 53 621
E-pošta: info@kgz-sava.si,
www.kgz-sava.si

KGZ SAVA in LESCE

Slovenska Integrirana Pridelava Sadja

Okusna jabolka, pridelana na naravi prijazen način v ostrih klimatskih razmerah Gorenjske

- naraven jabolčni sok (pridelan iz lastnih jabolk)
- naraven jabolčni kis (pridelan iz lastnih jabolk)
- sadike sadnega drevja (november)

PRODAJA:

Pon. - pet.: 8.-17., sob.: 8.-13.

Nedelja in prazniki zaprto

Tel.: 04/ 53 09 250, 04/53 09 251

E-pošta: resje@kgz-sava.si

NOVO: Smrekovi peleti ÖNORM M7135, EN plus A1

ODKUP MLEKA

Tel.: 04/53 53 613

e-pošta:

odkup@kgz-sava.si

ODKUP ŽIVINE, NAROČILO USLUŽNOSTNEGA KLANJA

Tel.: 04/53 53 612

e-pošta:

komericiala@kgz-sava.si

NABAVNA SLUŽBA, PRODAJA KMETIJSKE MEHANIZACIJE

Tel.: 04/ 53 53 619

e-pošta:

trgovina@kgz-sava.si

Že samo opazovanje narave zmanjša stres

Zdravilni vrtovi imajo pozitiven učinek na vse uporabnike. »Tako je opazen dober učinek na tistega, ki vrt ureja in v njem dela, prav tako tudi na obiskovalce, ki pridejo v vrt, tam posedijo ali se sprehodijo skozenj in pri tem pridejo v neposreden stik z naravo, presenetljivo pa je, da so opazili tudi pozitiven učinek na »pasivne opazovalce«, tiste, ki npr. vrt le opazujejo skozi okno svoje sobe, pisarne ali bolniške sobe. Veliko raziskav je bilo opravljenih v bolnišničnem okolju, ker je bolnik zaradi bolezni, ločenosti od domačega okolja in terapevtskih ali diagnostičnih posegov močno izpostavljen okoliščinam, ki v njem sprožijo znake stresa, ki so za potek bolezni in zdravljenje neugodni. Zato je vsaka okoliščina, ki lahko vpliva na izboljšanje zdravljenja in s tem na boljše zdravje, dobrodošla,« želi idejo širjenja zdravilnih vrtov tudi v druga okolja, kot so bolnišnice, domovi za starejše občane, različna delovna okolja, prenesti Zora Vadnjal Gruden, ki ji je za to idejo uspelo navdušiti tudi sestro. »Za prvi projekt sva izbrali okolje, v katerem sem delala vsak dan, t. i. pozabljeni prostor, ki je pravzaprav vhod v ambulante, ki so tik ob podjetju Sava v Kranju. Želeli sva ga preurediti tako, da bo čakanje na obisk zdravnika najmanj stresno za paciente. Enako je bilo načrtovano tudi za osebje ambulate, zdravnice in sestre ter tudi vse obiskovalce delavcev v tem delu podjetja. Tako sva ustvarili načrt za Čakalnico v zelenem. Morda so res gospodarske razmere pomagale, da je načrt ostal v predalu

KGZ GOZD BLEED
GOZD JE ŽIVLJENJE

Za žago 1 a
4260 Bled
Tel.: 04 575 05 19

Odprto imamo:
vsak dan od 7. do 19 ure,
ob sobotah do 13. ure.

Zasajamo in urejamo okrasne gredice in grobove, kosimo travo in urejamo ter vzdržujemo vrtove.

Vabljeni v zadrugo na Rečici, kjer med drugim ponujamo: jabolka in jabolčni sok, krompir za ozimnico, vse za delo na vrtu (zemlja, orodje, posode, čebulice), jesenske lepoticke (mačehe, rese, trajnice), pesek za grobove, sveče.

Smo zastopniki blagovne znamke Stihl,
akcija traja od 24. avgusta do 18. oktobra 2013.

»Nikakor ni dovolj, da je vrt le lepo zasajen in negovan. Pri načrtovanju je treba upoštevati določena načela, da imajo vrtovi lahko svojo vlogo zdravilnega vrta.«

kljub navdušenemu sprejemu ideje s strani direktorjev,« je povedala zdravnica z bogatimi strokovnimi izkušnjami.

Kot diplomantka Medicinske fakultete v Ljubljani je začela delati na otroškem oddelku Bolnišnice Jesenice, zatem specializirala iz medicine dela, prometa in športa, vpisala podiplomsko izobraževanje iz alergologije v sedanji Kliniki Golnik. Sledilo je podiplomsko izobraževanje iz akupunkture, ki je potekalo na medicinski fakulteti v Ljubljani in zadnji del na Akademiji za tradicionalno kitajsko medicino v Pekingu. »Vse pridobljeno znanje sem uporabljala in ga še uporabljam pri svojem delu. Vedno pogosteje sem srečevala ljudi s težavami, ki so bile posredno ali neposredno povezane s stresom. Ko sem leta 2009 v reviji Moj lepi vrt zasledila prispevek o uporabi vrta kot zdravilnega pripomočka za obvladovanje stresa, sem poiskala vso literaturo o tem področju. Tema me je močno pritegnila, zaradi velike možnosti uporabe in najbrž zaradi skupnega delovanja narave in medicinskega znanja pri težavah ljudi, kakršne sem srečevala vsak dan. Tako sem maja 2010

Uporabniki in zaposleni v Centru Korak so dobili veliko dnevno sobo v naravi. / Foto: Gorazd Kavčič

odšla na izobraževanje v Chicago, v tamkajšnji Botanični vrt. Znanje, ki sem ga dobila, je neprecenljivo in mnogo stvari, ki sem jih prej opazala ali intuitivno predlagala, se je zdaj postavilo na pravo mesto,« je še dejala.

Breda Bernik je bila prva generacija krajinskih arhitektov, ki je doštudirala na Biotehniški fakulteti. »Dolgo let sem delala v svojem poklicu, vodila sem parkovno službo, se ukvarjala z razvojem drevesnice z okrasnimi rastlinami, predvsem pa projektirala vrtove, parke ... Pri štiridesetih letih sem vpisala študij uporabne umetnosti, kar je bila moja želja iz otroštva. Zaključila sem šolanje kot kipar-keramik in se začela ukvarjati s keramiko, ob tem pa še vedno izdelovala načrte za vrtove. Zdravilni vrtovi so sestrina »zgodba«, pri tem pa ji pomagam po svojih najboljših močeh,« je nekaj o sebi povedala Breda Bernik, ki s Centrom Korak sodeluje tudi pri terapevtskih delavnicah z glino. »To ni bilo naključje, bil je namen. Seveda poleg dela v Koraku delam tudi v svojem ateljeju ... Ne smem pozabiti na delo z osebami s posebnimi potrebami v društvu Sožitje, ki me prav tako kot uporabniki v Koraku ob vsakem srečanju spomnijo, da je vse, kar delaš s srcem, obsojeno na uspeh,« je sklenila Breda Bernik.

HUMKO

Humko Bled vabi na dneve ugodnih nakupov
v skladišče v Podnartu 33 a, ki bodo
od torka do četrta, 24. do 26. septembra.

V ponudbi imamo:

- ✿ največjo izbiro jesenske rese in trajnic
- ✿ komposte v vrečah ali razsutem stanju
- ✿ lubne dekorje v vrečah ali razsutem stanju
- ✿ več vrst vrtno zemlje z dodatki
- ✿ posode za sajenje
- ✿ jesenska gnojila za travo
- ✿ travne mešanice
- ✿ različne panele zelenih sten

**Odprto vsak dan
od 9. do 15. ure.
Vabljeni.**

Cvetje v toplih oblačilih

Obdobje toplih dni je minilo in hitro se bomo navadili na hladnejše vreme. Pa vendar je ostalo še nekaj nostalgije po barvitom vročem poletju, po počitnicah, ki si jih lahko pričaramo tudi v cvetličnih dekoracijah. Z uvajanjem novih tehnologij se tudi v floristiki pojavljajo različni dekorativni materiali, s pomočjo katerih lahko oblikujemo nenavadne kompozicije. Sožitje cvetja in volnenih dekorativnih materialov je bilo predstavljeno julija na festivalu Wollkunst v Waizenkirchenu v Avstriji. Celotno malo mesto, kjer je sedež podjetja Lehner wolle, so floristi iz različnih držav okrasili s cvetjem in volnenimi dekoracijami.

Kot vidimo na sliki, je avstrijski florist Christian Platzner izdelal nagajiv poletni plesni aranžma, kjer je cvetje ovil v mehke tople dekorativne volnene niti. Barvitost cvetja, njegova raznolikost v teksturi, strukturi kot tudi v velikosti vnese v cvetlično dekoracijo dinamičnost. Občutek imamo, da bodo lesene nogice kar zaplesale. Ob pogledu na aranžma začutimo temperament poletja, hkrati pa nam fina mehka tekstura volne da občutek varnosti, zavetja in topline.

Kombinacije različnih dekorativnih materialov s cvetjem nam dajejo veliko možnosti pri oblikovanju cvetličnih kompozicij. Volnene izdelke, ki jih imamo doma, lahko uporabimo pri ustvarjanju izvirnih dekoracij. Premajhne jopice lahko objamejo okrasni lonček, v volneno nogavico brez para postavimo ozko vazo ali steklenico. Uporabimo še volnene niti, kape, šale. Odenite cvetje v topla oblačila in polepšajte bivalne prostore.

Dr. Sabina Šegula, BC Naklo,
foto: S. Šegula

Spet prišla je k nam jesen

... si radi rečemo, ko pogledamo okrog in vidimo, da je narava obleka škrlatno oranžno barvo. Bujne poletne zasaditve na naših gredicah ali v koritih se bodo kmalu zaključile, zato je pravi čas, da jih nadomestimo z novimi jesenskimi zasaditvami.

Pri jesenskih zasaditvah je pomembno, da v koritih ali na gredicah poskrbimo za ustrezno drenažo. Po dnu nasujemo pesek ali stare glinene črepinje in na to podlago položimo filc (lahko je tudi vrtna koprena), da se substrat ne pomeša z drenažo. Nato nadaljujemo z ustreznim substratom, ki naj vsebuje dovolj oranske snovi. V gredice lahko dodamo domač kompost ali preperel hlevski gnoj. Pri substratu moramo paziti, da ni preveč glinenih delcev, saj imajo ti sposobnost zadrževanja vode. V jesenskem obdobju je rast rastlin upočasnjena in zaradi tega tudi manjša poraba vode, ki pa nikakor ni postranskega pomena. Tudi z gnojenjem ne pretiravamo, morebiti samo na začetku zalijemo s kakšno hranilno raztopino (voda + gnojilo).

Katere vrste rastlin, kakšne barvne kombinacije bomo izbrali, pa je odvisno od našega značaja. Vseeno pa moramo pri tem upoštevati nekaj osnovnih načel, predvsem pa značilnosti in zahtev rastlin, ki jih bomo zasajevali. Pri izbiri rastlin upoštevamo, da imajo podobne rastne zahteve, izbiramo med različnimi habitusi – razrasti (pokončna, viseča, plezajoča, prevešajoča, grmičasta), barvami

in listov. Pri jesenskih zasaditvah lahko kombiniramo z zimzelenimi rastlinami, kot so pušpan *Buxus sempervirens*, panešpljica *Cotoneaster horizontalis*, pritlikav bor *Pinus mugo* ali kaj podobnega. Če ste imeli v poletnih zasaditvah trave, jih nikar ne zavržite, saj so izredno orna-

mentalne rastline, ki vrtu dodajo nežno šelestenje, jesensko barvo in prijetno obliko v zimskih mesecih. Poleg necvetočih rastlin pa seveda dodamo še rastline, ki nas razveseljujejo s cvetovi. Najpogostejša rastlina je mačeha *Viola hybrida*, ki jih dobimo v številnih barvah in odtenkih ter različnih velikosti cvetov. Med njimi so tudi zelo priljubljene viseče mačehi, ki jih zasadiamo v obešanke. Vse pogosteje pa zasajamo v nasadke ali celo gredice ciklame, ki prenesejo tako sonce kot tudi temperature do +5 °C. Kasneje jih lahko izkopljemo in prenesemo v notranje prostore, kjer nas razveseljujejo pozimi. Zelo priljubljene so v zadnjih letih okrasne dveletne marjetice *Bellis perennis*, saj jih drugače mačeh polži ne marajo. Poleg naštetih rastlin pa lahko zbiramo še med resami, hebami, okrasnim zeljem, *Calocephalus* ... Pri zasaditvah ne smemo pretiravati v kombinacijah z barvami. Najlepše je, če na eno mesto damo dve ali največ tri barve, ki pa so med seboj skladne, saj bo le tako njihova lepota prišla do izraza.

Sonja Jerič Štefe, dipl. inž. agr. in hort.,
BC Naklo, foto: S. J. Štefe

Vrtnar jeseni

Jesen se bliskovito približuje, dijaki s programov vrtnar in hortikulturni tehnik pa veselo nadaljujejo delo. Aktivni so bili tudi med poletnimi počitnicami. Dijaki pri praktičnem izobraževanju pripravljajo rastline za prodajo, pospravljajo pridelke, urejajo okrasni vrt, obrezujejo drevje, ki potrebuje jesensko rez, hkrati pa že pridno pripravljajo rastline za naslednjo sezono.

V teh dneh režemo še zadnja zelišča za sušenje. Ker se zelišča v sicer zračnih odprtih prostorih ne sušijo več, jih posušimo s pomočjo sušilnice (npr. bio sušilnik). Po režemo zdrave dele zelišč (bazilika, majaron, meta, melisa ...). Spodnji listi zelišč so zaradi padavin umazani, poškrbljeni od zemlje, na njih pa se že pojavlja pegavost. Te liste previdno in natančno odstranimo z zelišč. Sušimo le zdrave in čiste liste. Posušena zelišča shranimo v steklenih kozarcih ali papirnatih vrečah. Naši vrtnarji so poleti porezana zelišča že namešali in spakirali v lične kozarčke. Pripravili so tudi čajne mešanice. Tako pripravljena zelišča potem prodajajo v šolski trgovini.

Priprava mačeh na prodajo

Dijaki pri učnih urah pobirajo semena, ki jih potem v laboratoriju očistijo, pozimi shranijo na suhem mestu, spomladi sejejo in pripravljajo za ponovno sajenje na prostem. Pobrali so semena korian dra, ognjiča, slezenovca, ožepka, vinske rutice, boreča, solate. Najprej porežejo cvetna stebela. Nato izluščijo semena, ki jih potem še osušijo na sobni temperaturi (v papirnatih vrečkah). Semena plodovk so izluščili iz zelo zrelih plodov, jih dobro sprali pod tekočo vodo in osušili na papirnatih brisačah. Pri plodovkah pobiramo semena od rastlin, ki jih želimo obdržati, semena pa ni v prodajalnah. Nikoli ne pobiramo semen hibridov. Dijaki na praksi pripravljajo tudi potaknjence zelišč. Trenutno smo osredotočeni na rastline, ki se težje ukoreninjajo ali pa ne prenesejo zmrzali (npr. pehtran, ananasov žajbelj).

Nataša Šink, univ. dipl. inž. agr.,
BC Naklo, Foto: N. Šink

Zeliščna mešanica v steklenem kozarcu

4. 10. 2013 – 2. Festival Ko učim, gradim

6.–7. 10.: Evropski florist 1. in 2. stopnje – 7. tema:

TRŽNE NIŠE V CVETLIČARSTVU (Business to Business)

17. 10.: DEKORACIJA LONČNIC IN OSKRBA (tečaj)

8. 11.: IZOBRAŽEVANJE ZA PARKOVNE VRTNARJE

z Jožico Golob-Klančič

**8. 11.: KREATIVNA PROMOCIJA ZA CVETLIČARJE
IN VRTNARJE (seminar o sodobni prodaji)**

Več informacij: 04/2772-120, 041/499-936 ali e-naslov: tecaji@bc-naklo.si

Jesen v okrasnem vrtu

Poletje, ko v okrasnem vrtu skoraj nismo imeli drugega opravila kot pogosto zalivanje, je le še lep spomin. Pa nič zato. Zdaj lahko v svojem okrasnem vrtu občudujemo lesnate rastline s pisanimi plodovi in čudovitimi, jesensko obarvanimi listi. Vegetacija se počasi zaključuje.

V drugi polovici oktobra bo že obdobje prvih slanih, zato je pravi čas, da pred zimo pregledamo in primerno oskrbimo naše rastline. Na izpostavljenih legah ali v višjih predelih, kjer so nizke temperature zgodnejše, moramo posebej pazljivo poskrbeti za vedno zelene listavce in iglavce. Večini pozimi olistanih rastlin, ki prek zime propadejo, ne škodijo nizke temperature, temveč se zaradi izhlapevanja vode skozi liste izsušijo. Tla pred zmrzaljo dobro zalijemo in s tem preprečimo zimsko sušo. Po zalivanju zemljo pod rastlinami še zastremo. Za prekrivanje tal lahko uporabimo odpadlo listje, iglice, nekaterim rastlinam prija uležan hlevski gnoj. Prekrita tla ne zmrznejo tako globoko kot nezaščiten, korenine lahko tudi pozimi črpajo vodo iz tal in tako do izsušitve nadzemnega dela rastline ne pride.

Jesen je tudi pravi čas za sajenje lesnatih rastlin. Skrbno preglejmo obstoječe zasaditve in če morda ugotovimo, da se nam ravno v tem času di vrt prehitro pust in mrtev, si z mislijo na prihodnjo jesen posadimo kaj novega.

Nekaj predlogov:

- rastline z lepimi plodovi: bisernik, lepoplodka, različne vrste šipkov, ognjeni trn, češmin ...
  - rastline z živahno jesensko barvo listov: okrasna trta, krilata trdoleška, octovec, parocija, javorji ...
- Vendar, pozor! Naj nas jesenske lepote ne prevzamejo preveč. Saj veste, kaj pravi pregovor: »Preveč dobrega tudi ni dobro.«

Metka Celar, univ. dipl. inž. agr.,
BC Naklo

OVEN
21. 3.–21. 4.

♥ Na čustvenem področju se boste odločili za akcijo. Za tem vam sledi mir in harmonija ter seveda težko učakana ljubezen.

€ Vaše počutje bo zelo pozitivno. Imeli boste občutek, da vam gredo stvari po maslu. Pri denarju boste obrnili nov list.

✓ Nadangel Uriel: Bodite pozorni na prežete misli in zamisli, saj gre pri tem za uslišane molitve.

BIK
22. 4.–20. 5.

♥ Reši vas telefonski klic nekoga, ki ga že dalj časa niste slišali. Na račun daljše poti si boste delali velike misli.

€ O poslovnih zadevah boste izvedeli novice, ki so vam bile do sedaj prikrite. S tem se vam odpirajo nove možnosti, ki jih boste dobro izkoristili.

✓ Nadangel Gabriel: Vzemite si čas, da zabeležite svoje misli v dnevnik, napišite članek ali knjigo.

DVOJČKA
21. 5.–21. 6.

♥ V ljubezni boste doživeli bistvene spremembe. Pred vami so nova spoznanja in novi izzivi. Našli boste potrditev svojih sanj.

€ Delati tisto, kar vas veseli in vam vzame veliko časa, ali delo, ki prinaša več denarja, ne da pa tudi notranjega zadovoljstva.

✓ Nadangel Ariel: Prenehajte se omejevat. Prišel je pravi čas, da poletite v višave.

RAK
22. 6.–22. 7.

♥ Od drugih boste veliko pričakovali, sami pa ne boste sposobni storiti koraka naprej. Če je za vse tako lahko, zakaj ne bi bilo še za vas?

€ Zajela vas bo panika in strah, da so vaše želje neuresničljive, vas bo tako zablokiral, da ne boste sposobni treznega razmišljanja.

✓ Nadangel Mihael: Varujem vas pred nižjimi energijami ter obenem ščitim vas, vaše ljubljene in dom.

LEV
23. 7.–23. 8.

♥ Posvetili se boste sebi. Umik v samoto vas bo pripeljal do spominov in zopet bodo prišle na površje stare želje in hrepenenje.

€ Poslovna odločitev se vam bo dobro obrestovala, tako da ne boste poplačani samo za naprej, ampak tudi za nazaj.

✓ Nadangel Raguel: Ta hip je vse tako, kot mora biti. Poglejte za tančico utvare in videli boste, da se za njo skriva red.

DEVICA
24. 8.–23. 9.

♥ Nič kaj preveč vam ne bo všeč, da boste v središču dogajanja. Svojih občutkov ne boste povedali na glas, zato se boste prilagodili.

€ Odločitve, da malo bolj globoko sežete v žep, ne boste obžalovali. S tem boste najbolj osrečili sebe, kar pa je edino prav, saj sicer vedno v ospredje dajete druge.

✓ Nadangel Kamuel: Miru ste deležni takoj, ko se spomnite, da je resnična le ljubezen.

TEHTNICA
24. 9.–23. 10.

♥ Po vsej sili boste hoteli reševati ljubezenske zadeve. Novice vam bodo dale še dodatno misliti, a dobili boste novo idejo za rešitev težav.

€ Kadar ni vse po vaše, ste hitro razočarani. Tokrat se boste proti temu borili na vse načine. Zavest, da je že jutri lahko vse drugače, bo zmagala.

✓ Nadangel Haniel: Ta hip ste energijsko in čustveno zelo občutljivi. Spoštujte sebe in svoja čustva.

ŠKORPIJON
24. 10.–22. 11.

♥ Nestrpno bodo čakali vašo odločitev. Resnica bo odjeknila kot top, a boljša je takojšna zamera kot pa kasnejše obtoževanje.

€ Kot ponavadi boste tudi tokrat izdelali popolni načrt. A malo vseeno bodite pozorni. Lahko pride do nepričakovanega zapleta.

✓ Nadangel Rafael: Zdravo se prehranujete, privoščite si zadosti spanja in redno telovadite, da bi bili kar se da zdravi.

STRELEC
23. 11.–21. 12.

♥ Ne boste se znali sprostiti, a vas pozitivni val tako potegne za seboj, da se niti zavedali ne boste.

€ Pred vami je težko obdobje. So odločitve, ki bodo odvisne samo od vas. Poteze boste vlekli s premislekom in vendar s strahom. Bodite brez skrbi!

✓ Nadangel Gabriel: Čas je, da izkoristite svojo vodstveno moč ter ljubeče vodite druge.

KOZOROG
22. 12.–20. 1.

♥ Malo napora bo potrebno vložiti, a zavest, da ste dolgo molčali in se zapirali vase, vas bo dvignila nad vsako težavo. Zopet boste dokazali, da zmorete veliko več.

€ Od premišljevanja rada boli glava. Zadnji čas je, da pridete stvari do dna in ne čakate več, da to storijo drugi.

✓ Nadangel Haniel: Opazujte, kako mesec vpliva na vašo energijo in udejanjanja, in s pridom izkoristite njegove mene.

VODNAR
21. 1.–19. 2.

♥ Bodite pozorni na svoje bližnje in na ljudi, ki jih imate radi. Ne čakajte na očitke, saj je takrat lahko že prepozno.

€ Ob spoznanju, da vsaka stvar zahteva svoj čas, boste v prihodnost gledali z nasmehom in ne boste dovolili, da vas kaj spravi iz tira. Denarja boste zelo veseli.

✓ Nadangel Zadkiel: Postanite prizanesljivejši do nastalega položaja in vseh vanj vpletenih ljudi, tudi do sebe.

RIBI
20. 2.–20. 3

♥ Odločitev, ali iti naprej in prevzeti odgovornost za dejanja ali pa stisniti rep med noge, je res le vaša, a za pogovor sta potrebna dva.

€ Strah, da je vaše finančno stanje nerešljivo, vas bo ohromil in ne boste sposobni treznega razmišljanja. Končni izračun bo pokazal, da si lahko oddahneta.

✓ Nadangel Jeremiel: Vse poteka povsem po načrtu, s skritimi blagoslovi, ki jih boste kmalu razumeli.

VZAJEMNA

Ni statusa? Ni panike!

SFURAJ ... NOV AVTO!:)

SKENIRAJ STRAN Z
APLIKACIJO LAYAR

Slika je simbolna.

ŠKODA

NAJBOLJ KREATIVEN PAKET ZA MLADE

z najnižjo porabo denarja in bogato dodatno opremo.

NAGRADNI NATEČAJ 2X ŠKODA Citigo

Si brez statusa študenta ali dijaka? Se prijavljaš na zavod za zaposlovanje?

Imaš prvo zaposlitev ali si 26 let +? ČAS ZA GAS ... Zavaruj se!

OBVEZNA OPREMA

- Dopolnilno zdravstveno zavarovanje Vzajemna Zdravje z najnižjo premijo v Sloveniji

DODATNA OPREMA

- Majica »Respect«
- Bon za 15 EUR za vsa zavarovanja Vzajemne (z izjemo dopolnilnega zavarovanja)
- EKSTRA ugodnosti za mlade na www.kolektiva.si/respect*
- Sodelovanje v nagradnem natečaju »Sfuraj idejo za nov avto ŠKODA Citigo«
- Brezplačna včlanitev v Vzajemna Klub
- ... in ostale TOPŠIT ugodnosti

PE KRANJ
Koroška cesta 1
tel.: 04/ 201 03 00

- Kranj, Zlato polje 2
- Jesenice, C. Cirila Tavčarja 3/b
- Radovljica, Kranjska c. 1
- Škofja Loka, Kapucinski trg 8
- Tržič, Cesta Ste Marie aux Mines 23

☎ 080 20 60

www.m-vzajemna.si

f Ni statusa? NI PANIKE!

*EKSTRA ugodnosti za mlade veljajo v času akcije Vzajemna Mladi oz. do 31.12.2013.
Ponudba na www.kolektiva.si/respect se lahko v času akcije spreminja.
Paket Vzajemna Mladi lahko sklenete do 31.12.2013.
Vzajemna, d.v.z., Vošnjakova ulica 2, Ljubljana. Vsa zavarovanja se sklenjajo po veljavnih pogojih Vzajemne, d.v.z.

Ko se vam ni treba odločati med družinskim in športnim avtomobilom.

Golf med karavani. Novi Golf Variant.

Nova generacija vsestranskega Golfa Variant med karavani izstopa predvsem zaradi popolnoma novega in izrazito dinamičnega športnega dizajna. Zmogljivi bencinski in dizelski motorji omogočajo osupljiv navor in dinamično vožnjo, oboje z nizko porabo goriva. Prostorna notranjost in še večji 605-litrski prtljažnik (ki ga je mogoče povečati kar do 1.620 litrov) zagotavljata dovolj prostora za vse aktivnosti – športne, službene in družinske. Če upoštevamo še bogat izbor opreme, je novi Golf Variant popolna kombinacija službenega in družinskega vozila.

Novi Golf Variant že za 17.105 EUR.

Emisije CO₂: 104–124 g/km.

Kombinirana poraba goriva: 3,9–5,3 l/100 km.

Slika je simbolna. Več informacij o specifični porabi goriva in specifičnih emisijah CO₂ pri novih osebnih vozilih najdete v priročniku o varčni porabi goriva in emisijah CO₂, ki ga lahko brezplačno dobite na prodajnem mestu in na spletni strani www.volkswagen.si.

— PODALJŠANO JAMSTVO ZA 3. IN 4. LETO —

Das Auto.

Avtohiša Vrtač, d.o.o. Kranj, Delavska cesta 4, 4000 Kranj
Tel.: 04 27 00 200, www.avtohisavrtac.si